

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

2011

Senior jako pachatel trestných činů

A senior as a crime offender

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Mgr. Petra Zimmerlová, Ph.D.

Autor práce:

Radek Interholc

Abstrakt:

Teoretická část této bakalářské práce se v úvodu zabývá tématem seniorů a s tím souvisejícími otázkami stáří, kdy senior je specifickou demograficky a věkově vymezenou skupinou populace. Vyšší věk člověka sebou přináší určitá specifika. I z tohoto důvodu je vhodné analyzovat seniory v případě patologických společenských jevů. Tak jako jsou mezi seniory objeti trestných činů a to v převážné míře v souvislosti s domácím násilím a krádežemi, jsou zde i lidé závislí a v neposlední řadě jsou v této generaci zastoupeni i pachatelé trestných činů.

Tato práce a její pojetí, je zaměřená jak na problematiku seniorů, tak na problematiku jejich trestné činnosti, které jsou schopni se dopustit. Teoretická část se rovněž zabývá tématem trestný čin a pachatel a pojmy s tím související.

V praktické části této bakalářské práce je proveden výzkum formou narativního rozhovoru s vybranými pachateli trestné činnosti, kteří jsou v seniorském věku - nad 65 let věku, za účelem zjištění, co uvedené jedince vedlo ke spáchání trestného činu, zda vůbec jsou schopni si tuto skutečnost uvědomit a posoudit dopad uvedeného jednání na společnost a formou analýzy dat, je tato práce doplněna přehledem trestné činnosti seniorů.

Proto se tedy autor v analýze zaměřuje na problematiku trestné činnosti seniorů a vnímání této činnosti samotnými seniory. Vychází z narativních rozhovorů s pachateli této trestné činnosti a zároveň toto porovnává v kontextu se sekundární analýzou dat nápadu trestné činnosti a nakonec vyslovuje hypotézy o těchto souvislostech. Výsledky ukazují, že seniori jsou schopni si uvědomit a posoudit čeho se dopustily a jaký dopad má jejich trestná činnost na ně samé, ale i na společnost jako takovou, kdy analýzou dat bylo zjištěno, že z celkového počtu zjištěných pachatelů trestných činů představuje jakožto pachatel trestného činu senior v procentním zastoupení všech zjištěných pachatelů trestné činnosti procentní zastoupení v populaci číslem 2,11%. S přihlédnutím k tomu, že na území České republiky je 13,8% osob starších 65 let, je s přihlédnutím k sociální a ekonomické situaci důchodců procentní zastoupení seniorů jakožto pachatelů trestné činnosti v celku minimální.

Abstract:

At the beginning, the theoretical part of this thesis deals with the subject of seniors and related issues of old age, with seniors being a specific population group defined demographically and age-wise. Higher age brings a human being certain particularities. Therefore it is appropriate to analyse seniors in the case of pathological social occurrences. On one side, there are victims of crimes amongst seniors, predominantly in connection with domestic violence and thefts, on the other hand there are addicted seniors or even crime offenders included in this generation.

This thesis and its conception focus on the subject of seniors as well as on the subject of their criminal activity, which they are capable of committing. The theoretical part also deals with the subject of criminal offence and the offender as well as related terms.

The practical part of the thesis includes a survey carried out through narrative discussion with selected crime offenders in the senior age – over 65 in order to find out, what made the particular individuals commit crimes and whether they can at all realise this fact and assess the impact of the mentioned behaviour on society. The thesis is completed with the outline of criminal offences of seniors by means of data analysis.

The author therefore focuses on the question of criminal activity of seniors in the analysis as well as on the perception of this activity by the seniors themselves. He uses the narrative discussions with the criminal offenders and at the same time compares this within the context of secondary data analysis of the idea for criminal activity. In the end, he expresses hypotheses about this context. The results indicate that seniors can realise and assess the extent of their crime as well as the impact of their crime on them and on society. The data analysis showed that the percentage of seniors committing crimes out of the total amount of all established crime offenders is 2.11%. Considering the fact that there are 13.8% people over 65 within the Czech Republic and with regard to the social and economic situation of pensioners, it can be said that the percentage of seniors as crime offenders is minimal on the whole.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněna posudky školitele a oponentů práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů. .

V Českých Budějovicích

.....
podpis studenta

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Petře Zimmelové Ph.D za významnou pomoc a odborné vedení při zpracování bakalářské práce.

Obsah

SENIOR JAKO PACHATEL TRESTNÝCH ČINŮ	1
ABSTRAKT:	2
ABSTRACT:.....	3
PROHLÁŠENÍ	4
PODĚKOVÁNÍ	5
Úvod	7
1 SOUČASNÝ STAV SENIOR A TRESTNÝ ČIN.....	9
1.1 <i>Definování a význam pojmu „SENIOR“</i>	<i>9</i>
1.2 <i>Charakteristika pojmu „Stáří“</i>	<i>10</i>
1.3 <i>Definování a význam pojmu „TRESTNÝ ČIN“</i>	<i>12</i>
1.4 <i>Definice pojmů pachatel a dalších pojmů.....</i>	<i>13</i>
1.5 <i>Druhy a formy trestných činů</i>	<i>14</i>
1.6 <i>ASPEKTY OSOBNOSTI PACHATELE TRESTNÉHO ČINU</i>	<i>15</i>
1.7 <i>Činnost Policie ČR a kriminální minulost pachatelů - seniorů.....</i>	<i>18</i>
2 PRAKTICKÁ ČÁST.....	24
2.1 <i>CÍL VÝZKUMU:</i>	<i>24</i>
2.2 <i>METODOLOGIE VÝZKUMU:</i>	<i>25</i>
3 VÝZKUM.....	27
3.1 <i>Respondent – 1.....</i>	<i>27</i>
3.2 <i>Respondent - 2</i>	<i>29</i>
3.3 <i>Respondent - 3</i>	<i>31</i>
3.4 <i>Respondent - 4</i>	<i>33</i>
3.5 <i>Respondent - 5</i>	<i>36</i>
3.6 <i>Respondent - 6</i>	<i>38</i>
3.7 <i>Přehled trestné činnosti seniorů v podobě sekundární analýzy dat.</i>	<i>40</i>
4 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ ROZHOVORŮ A ZÍSKANÝCH DAT	44
5 DISKUZE.....	45
6 ZÁVĚR.....	52
7 KLÍČOVÁ SLOVA	53
8 POUŽITÁ LITERATURA:.....	54

Úvod

Důvodem k volbě tématu bakalářské práce byla nejen aktuálnost dané tematiky, ale i vlastní zkušenost z praxe. Senior jako pachatel trestných činů je problémem s kterým naše populace zatím nikterak vážně nepočítá, přičemž i senior je schopen svým jednáním naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu a s rostoucími požadavky současné generace, lze do budoucna počítat s nárůstem těchto sociálně patologických jevů. Přičemž tento problém se již dotýká všech skupin obyvatel, bez rozdílu vzdělání, náboženské orientace a sociálního postavení, kdy nelze vyloučit všechny formy páchaní trestné činnosti a to jak násilného charakteru, tak i sexuálního charakteru a v neposlední řadě i majetkového charakteru.

Senior je schopen se dopustit trestného činu, je však otázkou, zda za své protiprávní jednání je odpovědný a v jakém rozsahu. Překračováním zákonných norem ze strany seniorů, se Policie České republiky zabývá stejně tak, jako u všech ostatních lidí, žijících na území České republiky a statistiky Policie České republiky dokonce zohledňují věk pachatele a sledují souvislost mezi seniorem jako pachatelem trestných činů a spáchanou trestnou činností ostatních pachatelů trestných činů, stejně tak i souvislost mezi jednotlivými trestnými činy, kterých jsou schopni se senioři dopustit a jejich podílem v rámci rozdělení trestných činů do jednotlivých kategorií.

Teoretická část této práce se zabývá zejména obecnou problematikou stáří, kde je objasněna samotná podstata pojmu senior, pak zmiňuje psychické změny člověka ve stáří, objasňuje pojmy trestný čin a pachatel, činnost Policie ČR v těchto případech a návaznost na další postupy ohledně trestně právního postihu uvedeného jednání. Jakým způsobem orgány činné v trestním řízení postupují při zjištění protizákonného jednání.

Praktická část zvolenou metodou dotazování, technikou- narativního rozhovoru, vedený s vybranými pachateli trestné činnosti, kteří jsou v seniorském věku - nad 65 let věku, objasní, co uvedené jedince vedlo ke spáchání trestného činu, zda vůbec jsou schopni si tuto skutečnost uvědomit a posoudit dopad uvedeného

jednání na společnost. Následnou analýzou dat je vyhodnocen celkový podíl seniorů na trestné činnosti a zároveň je zde provedena analýza dat posuzující podíl seniorů na jednotlivé trestné činnosti z hlediska rozdělení trestných činů do jednotlivých skupin. V neposlední řadě je zde posouzen rozdíl mezi prvotrestaným seniorem a seniorem recidivistou.

1 SOUČASNÝ STAV SENIOR A TRESTNÝ ČIN

1.1 Definování a význam pojmu „SENIOR“

V úvodu bakalářské práce je nezbytné vymezit mnohé pojmy, pod kterými si obvykle i laikové dokáží něco představit, ale pro upřesnění bylo využito několik různých vymezení, která nám budou pro potřeby této práce patrně dostačující.

Pro tuto práci považuji za důležité definovat následující pojmy z oblasti trestné činnosti seniorů, s nimiž se zde budeme setkávat:

Vymezení pojmu *senior* se liší jak ve vědních oborech, tak ve společenské praxi. Kupříkladu, ani český právní řád pojem *senior* do roku 2006 neznal.

Senior – je osoba ve věku nad 65 let svého fyzického věku, tedy věku od narození, počítaje, kdy s jednoznačným vymezením pojmu *senior* se v literatuře nesetkáme. Můžeme však říci, že se senioři jako cílová skupina sociálních služeb vyznačují sociálním a ekonomickým oslabením. Přitom platí obecná zásada, že s přibývajícím věkem riziko nesoběstačnosti seniorů narůstá.

Například v médiích pak dochází k nepřesným či vágním výkladům, někdy dokonce ke slučování s příbuznými pojmy jako je penzista, důchodce, starý člověk apod.

Pro potřeby této práce, a s ohledem na níže uvedenou podkapitolu o stáří a stárnutí, bych pojem *senior* vymezil následovně:

Za seniory můžeme považovat jedince, bez ohledu na jejich zdravotní stav, pobírání důchodu nebo míry autonomie, kteří dosáhli věku 65 let. Tímto výrazem můžeme rovněž označit osobu, která ještě nedosáhla zmiňovaného věku, ale v závislosti na svém společenském postavení či vnímání společenské reality, by se do skupiny seniorů sama zařadila.

Seniorem bývá obvykle občan určitého státu pobírající starobní důchod.¹

1.2 Charakteristika pojmu „Stáří“

Stáří (senium, atestas) je v encyklopediích definováno jako „ontogenetická fáze biologicky i sociálně odlišná od středního věku.

Zdravotní a funkční stav ve stáří je výsledkem zákonitého biologického stárnutí, chorobných procesů, způsobu života a životních podmínek. Za počátek kalendářního stárnutí člověka je považován věk 60 nebo 65 let.“

Například v pojetí institucí se terminologie a věkové ohraničení mnohdy liší, např. účastník studia univerzity třetího věku v ČR musí velmi často splnit podmínku „důchodového věku“, být „seniorem ve starobním důchodu“, nebo mít „statut důchodce“.

Seniory lze rozdělit do tří skupin:

1 skupina od 65 let do 74 let – tyto označujeme jako mladí senioři

2 skupina od 75 let do 84 let – tyto označujeme jako starší

3 skupina od 85 let a více – tyto označujeme jako velmi staří

Pro účely této práce budeme užívat dělení podle prof. PhDr. et RNDr. Marie Vágnerové. CSc., která období stáří člení do dvou fází, tzv. *období raného stáří* od 60 do 75 let a *období pravého stáří* nad 75 let. Rané stáří Vágnerová nazývá rovněž *třetím věkem*.

Každá společnost má pro určení hranice stáří svá vlastní kritéria. I v rámci jedné společnosti každá osoba přiřazuje ke stáří jiné ukazatele. Ladislav Rabušic s dalšími kolegy - odborníky ve svých výzkumech a jejich analýzách pojednává o stáří, vymezení a vnímání tohoto fenoménu a mnoha souvisejících aspektech².

„Stáří je poslední etapou života, fází, která bývá označována jako postvývojová, protože již byly realizovány všechny latentní schopnosti rozvoje. Přináší náhled a

¹ VAGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie II*, Praha, 2007. Karolinum. ISBN 978-80-246-1318-5

² KALVACH, Z. et al. *Úvod do gerontologie a geriatricie I. Díl: Gerontologie obecná a aplikovaná*. 1. Vyd. Praha“ Karolinum, 1997. 193 s. ISBN 80-7184-366-0

moudrost, pocit naplnění, ale také úbytek energie a nezbytnou proměnu osobnosti směřující k jejímu konci.“³

V České republice, podobně jako v dalších státech západního světa, dochází v posledním desetiletí k tzv. demografickému stárnutí, tedy k nárůstu podílu osob starších 65 let a poklesu podílu populace mladší let 15. Podle výsledků Sčítání lidí, domů a bytů, žilo v roce 2001 na území České republiky 13,8 % osob starších 65 let. Během deseti až patnácti let se jejich podíl podle odhadů zvýší až na pětinu populace. Senioři se tak stávají významným segmentem společnosti, specifickou cílovou skupinou, na niž svá rozhodnutí budou orientovat nejen politici, ale i ekonomické subjekty. Téměř tři čtvrtiny Čechů přitom vnímají stárnutí české populace jako něco špatného.⁴

Ačkoli považujeme naši společnost za otevřenou a demokratickou, v každodenních praktikách neustále reprodukuje mechanismy sociální exkluze. V zájmu co nejvyšší homogenity vlastní skupiny vydělujeme ty, kteří se od nás něčím odlišují, ale v některých případech také ty, jejichž místo ve společnosti budeme, dříve či později, sami zaujímat. V případě seniorů představuje pomyslnou hranici, jejíž překročení mnohdy znamená zaujetí nevýhodné sociální pozice a nízkého statusu, chronologický věk, jež se v určité chvíli stává stigmatem. Jako bychom si nechtěli přiznat, že všichni jednou budeme příslušníky vyšších věkových kategorií. Společnost vyznávající kult mládí, síly, svěžesti a novosti odmítá připustit, že by její členové mohli zestárnout a zešedivět, neboť má zakořeněnou stereotypní představu, že společně s tím se zároveň stane méně flexibilní, chudou a nemocnou. Výsledkem je tzv. ageismus neboli diskriminace osob na základě věku, což v praxi znamená, že k různým lidem přistupujeme odlišně pouze pro jejich stáří. Velká část českých seniorů má s diskriminací své zkušenosti začínající například obtížemi spojenými se

³ VAGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie II*, Praha, 2007. Karolinum. ISBN 978-80-246-1318-5

⁴ VIDOVIČOVÁ, L. - RABUŠIC, L.: *Senioři a sociální opatření v oblasti stárnutí v pohledu české veřejnosti*. Praha, VÚPSV.

získáváním práce po překročení 45 let nebo pocitem provinilosti v souvislosti s některými zdravotními obtížemi. Hranici, kdy se člověk stává starý, je možné určit jen obtížně, neboť stáří je klasickým příkladem sociálního konstruktů a jeho vnímání se liší nejen v rámci různých kultur, ale i z hlediska osob odlišného genderu a věku. Mladší ročníky označí za staré jedince mnohem nižšího věku, než koho takto pojmenují příslušníci generace jejich rodičů. Za staré považujeme především ty, kteří tak vypadají. Důležitou roli při kategorizování druhých jako seniorů hraje především jejich fyzický zdravotní stav, věk, případně ztráta duševní svěžesti či autonomie.⁵

Vnímání stáří a postoje většinové populace k seniorům jsou, kromě jiných faktorů, ovlivňovány informacemi z médií.⁶

1.3 Definování a význam pojmu „TRESTNÝ ČIN“

Trestný čin (TČ) – je čin, který vykazuje zákonem stanovený typový charakter a stupeň nebezpečnosti pro společnost, vyjádřený v skutkové podstatě, pomocí znaků objektu trestného činu, objektivní stránky trestného činu, subjektu trestného činu a subjektivní stránky trestného činu, za který zákon stanoví trest.

Tedy vycházíme-li z platného znění zákona, lze tento pojem vyjádřit dle plané právní normy takto:

(1) Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

(2) K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.

(1) Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny.

(2) Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

⁵ VIDOVIČOVÁ, L. - RABUŠIC, L.: *Senioři a sociální opatření v oblasti stárnutí v pohledu české veřejnosti*. Praha, 2003, VÚPSV.

⁶ STUART – HAMILTON, I. *Psychologie stárnutí*. 1. Vyd. Praha: Portál, 1999. 320 s. ISBN 80-7178-274-2

(3) *Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.*⁷

1.4 Definice pojmů pachatel a dalších pojmů

Pachatel trestného činu - je osoba, která svým jednáním naplnila všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, pouze osoba fyzická, osoba přičetná, starší 15 let a v neposlední řadě i osoba spolupachatele nebo účastníka.

Příčetnost – je způsobilost být pachatelem trestného činu v závislosti na duševních schopnostech pachatele - např. senior, kdy biologickým kritériem je duševní porucha (*různá délka trvání - vteřiny až léta*) a dalším kritériem je nedostatek rozumové schopnosti (*schopnost rozpoznávací*) nebo (*schopnost ovládací*), kdy pro účely trestního řízení postačí nedostatek jedné z těchto schopností.

Samotná existence duševní poruchy nezabavuje trestní odpovědnosti – musí zbavovat schopnosti rozpoznávací nebo ovládací nebo obou schopností, přičemž nedostatek schopnosti rozpoznávací a schopnosti ovládací je třeba posuzovat se zřetelem k povaze TČ (jednoduchou povahu TČ je schopen rozpoznat).

Zmenšená příčetnost = stav, kterým byla výrazně zeslabena schopnost rozpoznávací nebo určovací. Není považována za polehčující okolnost. Má význam z hlediska rozhodování o trestu.

Nepříčetnost - *Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.*⁸

⁷ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 1216 s. ISBN 978-80-87212-22-6, § 13, 14

⁸ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 1216 s. ISBN 978-80-87212-22-6., §

1.5 Druhy a formy trestných činů

Druhy a formy trestných činů, lze obecně rozdělit na tři základní typy a to obecnou trestnou činnost, hospodářskou trestnou činnost a zvláštní trestnou činnost, kdy toto rozdělení je nejlépe patrné u rozdělení trestního zákoníku do jednotlivých hlav a to v druhé části tohoto zákoníku, kdy toto rozdělení je:

„Hlava 1: Trestné činy proti životu a zdraví:

Hlava 2: Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství:

Hlava 3: Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

Hlava 4: Trestné činy proti rodině a dětem

Hlava 5: Trestné činy proti majetku

Hlava 6: Trestné činy hospodářské

Hlava 7: Trestné činy obecně nebezpečné

Hlava 8: Trestné činy proti životnímu prostředí

Hlava 9: Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci

Hlava 10: Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných

Hlava 11: Trestné činy proti branné povinnosti

Hlava 12: Trestné činy vojenské

Hlava 13: Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy“⁹

Už pouze z názvu jednotlivých hlav trestního zákoníku je zřejmé, dělení jednotlivých hlav do uvedených tří obecných rovin, kdy z hlediska seniora jakožto pachatele trestných činů, je zřejmé, že tato osoba pachatele nebude schopna se některých trestných činů dopustit, neboť některá ustanovení trestního zákoníku požadují speciální vlastnost, nebo postavení pachatele.

⁹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 1216 s. ISBN 978-80-87212-22-6.

1.6 ASPEKTY OSOBNOSTI PACHATELE TRESTNÉHO ČINU

1.6.1.1 PACHATELÉ TRESTNÝCH ČINŮ SENIOŘI

Jako neexistuje typická oběť trestného činu, neexistuje ani typický pachatel trestného činu. Žádná příslušnost ke společenské skupině na základě sociálních, rasových či jiných uspořádání, povolání, věku, či národnosti, nedává předpoklad pro vytvoření určité typičnosti.

Stejně tak jako běžný pachatel trestného činu, tak i senior je odpovědný za své protiprávní jednání, avšak jen do určité míry. Tímto není řečeno, že by snad senior měl oproti běžnému pachateli nějaké výsadní právo, ba naopak. S přihlédnutím k jeho sociálnímu postavení, možnostem uplatnění ve společnosti a v neposlední řadě také s přihlédnutím k jeho fyzickému stavu, duševní a někdy i mentální schopnosti rozeznávat nebezpečnost svého jednání pro společnost je v určité, někdy dosti zásadní nevýhodě, neboť s určitými návyky – spíše zlovyky již není schopen nic udělat.

Avšak senior jako takový, má oproti běžnému občanu této společnosti, jakožto pachatel trestného činu, s přihlédnutím k zdravotně - psychologickým aspektům jeho věku, vyšší předpoklad k tomu, aby k jeho potrestání nedošlo, což není vždy podmínkou, ale není toto vyloučeno. Na druhé straně senior jakožto oběť trestného činu, s přihlédnutím k zdravotně - fyzickým aspektům jeho věku, je snazším terčem trestné činnosti, nežli běžný občan této společnosti.¹⁰

1.6.1.2 PSYCHLOGICKÉ HLEDISKO

Z psychologického hlediska lze seniora jako pachatele trestných činů posuzovat z několika hledisek:

¹⁰ BOUŘA, V. *Vybrané kapitoly z kriminologie*. 1. Vyd. Ostrava: Pedagogická fakulta, 2003. 108 s. ISBN 80-7042-259-9

V období stáří se mění mnohé psychické funkce jedince. Některé z těchto transformací jsou podmíněny psychosociálních, jiné v důsledku biologických vlivů. Jednou z biologicky podmíněných změn je strukturální i funkční změna mozku. U starších lidí funguje mozek spíše komplexněji. Dále je patrná zejména proměna kognitivních funkcí člověka. Změny dané stárnutím se projevují zpravidla ve funkcích, které slouží k zaznamenání, ukládání a využívání informací. V první řadě jde o prodloužení reakčních časů a zpomalení poznávacích procesů. Senioři v rámci náhrady své pomalosti kladou větší důraz na zpracování informací a méně se soustředí na jejich zapamatování. Netrvá jim déle jen zpracování informací, ale i volba odpovídající reakce, jelikož se déle a obtížněji rozhodují a tato samotná skutečnost pro ně často představuje zátěž.

Sebepojetí staršího člověka se pod tlakem okolí mění a někdy dokonce zásadním způsobem. Děje se tak variabilním způsobem, individuálně a v různém období stáří jedince. V šedesáti letech věku jedince spíše výjimečně, ale nelze toto vyloučit. Stáří má podobu ztrát mnoha rolí ve společnosti a úpadku různých kompetencí, které byly do této doby nezpochybnitelnou součástí identity jedince a právě v této době zůstávají zachovány jen v symbolické podobě ve formě vzpomínek, které i v této podobě mohou být subjektivně velmi významné.

Osoba jenž se celý život zabývala trestnou činností, nikdy nepracovala a delší časové úseky svého života strávila ve výkonu trestu odnětí svobody, již není schopna běžného způsobu života, s příchodem stáří a jeho průvodními jevy, nemusí být schopna se s tímto stavem vyrovnat a v souvislosti s podněty, které dostává z prostředí a neschopností akceptovat průvodní jevy stáří se přikloní k nejsnazšímu řešení, což v některých případech bývá nadměrné užívání alkoholických či jiných návykových látek, které sebou přináší následný nedostatek finančních prostředků na běžný způsob života, ztrátu možnosti bydlení a v neposlední řadě i páčání trestné činnosti.

U pachatelů seniorů se projevují mnohé psychické poruchy, mezi něž patří zejména nesoustředěnost, náladovost, deprese, demence a v neposlední řadě jako důsledek nastupuje alkoholismus a různé druhy závislostí.¹¹

1.6.1.3 SOCIOLOGICKÉ HLEDISKO

Prostředí, ve kterém pachatel trestného činu, tedy i pozdější senior vyrůstá, může mít vliv na jeho pozdější chování a jednání. Jestliže se společností, za dobu aktivního života jedince, nepodařilo tohoto převychovat, nelze očekávat, že tento jedinec ve stáří, změní své chování a jednání.

K příčinám a podmínkám kriminality z hlediska sociálního řadíme faktory vyplývající z výchovného působení na jedince, kdy jedním z mnoha hledisek působení na jedince je rodina, škola, pracoviště i neopomenutelné celospolečenské měřítko. Probíhá-li proces socializace jedince bez vážnějších poruch a výkyvů, stává se sociálně způsobilým a je větší předpoklad, že nebude selhávat, což v opačném případě vede až k páchání trestné činnosti. Proces socializace je podmíněn kontrolou vnější a to jak ze strany rodiny, tak ze strany vrstevníků, spolupracovníků, policie, školy, úřadů a organizací.¹²

1.6.1.4 EKONOMICKÉ HLEDISKO

Tak, jako u pachatelů trestných činů nezáleží na věku, vzdělání či sociálním statutu, ani ekonomická situace pachatele neznamena, že tento se nebude dopouštět trestné činnosti. Na druhou stranu, ekonomické hledisko zejména v souvislosti se zachováním životního standardu pro pachatele, případně jeho rodinu, nutí tohoto, se trestné činnosti dopouštět a tedy není výjimkou, že této činnosti z uvedených důvodů

¹¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 3. vyd. Praha: Portál, 2000. 254 s. ISBN 80-7178475

¹² NOVOTNÝ, O – ZAPLETAL, J. et al. *Kriminologie*. 2. Vyd. Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2004. 451 s. ISBN 80-7357-026-2

se dopouští i senioři, neboť tato nemalá část lidské populace se v mnohých případech stává ekonomicky nesoběstačnou.¹³

1.7 Činnost Policie ČR a kriminální minulost pachatelů - seniorů

1.7.1.1 Postup a činnost Policie ČR při řešení trestných činů

V rámci této bakalářské práce je nutno vysvětlit postupy Policie České republiky při řešení trestných činů a to víceméně z obecného hlediska, jelikož podrobné vysvětlení by bylo předmětem samostatné bakalářské práce.

Policie ČR se zabývá jak řešením trestných činů, tak i přestupků v souladu s ustanovením zákona o Policii České republiky č. 278/2008 Sb., kdy policista na obvodním či místním oddělení je povinen přijmout oznámení od občana, který se buďto osobně na příslušné obvodní oddělení dostaví, nebo své oznámení učiní telefonicky, faxem, nebo písemně a to buďto cestou příslušného Okresního státního zastupitelství, nebo přímo na Policii ČR. Na základě přijetí oznámení, z kterého je patrné, že jsou naplněny všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, policisté provedou všechny nezbytné úkony ke zjištění, že k takovému porušení zákona došlo, bez zbytečného odkladu zahájí policista úkony trestního řízení v souladu s ustanovením § 158 odst. 3 trestního řádu a to vyhotovením záznamu o zahájení trestního řízení, který do 48 hodin zašle státnímu zástupci. Hrozí-li nebezpečí z prodlení, sepíše policejní orgán tento záznam až poté, co provede neodkladné a neopakovatelné úkony, jakými například mohou být: Ohledání místa činu, vyžadování vysvětlení od fyzických a právnických osob a státních orgánů, vyžadování odborného vyjádření od příslušných orgánů, vyžadování zkoušky krve, zadržení podezřelého a další, pokud toto nepatří výlučně do pravomoci jiného orgánu činného v trestním řízení. Vše dle trestního řádu.¹⁴

¹³ NOVOTNÝ, O – ZAPLETAL, J. et al. *Kriminologie*. 2. Vyd. Praha: ASPI Publisching, s.r.o., 2004. 451 s. ISBN 80-7357-026-2

¹⁴ NOVOTNÝ, O – ZAPLETAL, J. et al. *Kriminologie*. 2. Vyd. Praha: ASPI Publisching, s.r.o., 2004. 451 s. ISBN 80-7357-026-2

Po učiněném oznámení má policejní orgán určitou lhůtu k prověřování, kdy v rámci této lhůty vyžaduje potřebné odborné vyjádření, písemné poklady a další materiály potřebné pro trestní řízení a v okamžiku, kdy v rámci prováděného prověřování zjistí, že zjištěné a odůvodněné skutečnosti vedou k závěru, že byl spáchán trestný čin a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba, rozhodne policejní orgán o zahájení trestního stíhání této osoby v souladu s ustanovením § 160 odst. 1 tr. řádu. V případě, kdy policejní orgán v průběhu prověřování nezjistí, skutečnosti opravňující zahájit trestní stíhání věc odloží v souladu s ustanovením § 159a odst. 4 tr. řádu. Další možností je také odložení již zahájeného trestního řízení z důvodu, kdy policejní orgán v průběhu prověřování zjistí, že uvedené jednání nenaplnuje znaky skutkové podstaty trestného činu, ale naplnuje znaky skutkové podstaty přestupku, nebo jiného správního deliktu, nebo zjistí, že v dané věci může rozhodnout jiný orgán v kázeňském, nebo kárném řízení. V neposlední řadě může policejní orgán věc odložit také, v případě, kdy provedeným prověřováním zjistí, že prověřovaný skutek není trestným činem, ani přestupkem, že na skutek se vztahuje amnestie prezidenta republiky, čin je promlčen, čin není v pravomoci policejního orgánu, jde-li v případě podezřelého o osobu, která pro nedostatek věku není trestně odpovědná, osoba podezřelého zemřela, nebo byla prohlášena za mrtvého, osoba podezřelého je v příbuzenském, nebo obdobném vztahu k poškozenému a k jejímu trestnímu stíhání je třeba souhlas poškozeného a tento nebyl dán, apod.

Samozřejmě celé trestní řízení je pro laiky velmi složité a má svá určitá specifika, kdy jedním ze specifík je rozdělení celého trestního řízení na přípravné řízení, řízení před soudem a výkon trestu odnětí svobody, což je velmi strohé vyjádření celého procesu.¹⁵

Policista je dále na místě činu povinen poskytnout oběti i následnou ochranu a pomoc, *poučit ohroženou osobu o možnosti podání návrhu na vydání předběžného*

¹⁵ NOVOTNÝ, O – ZAPLETAL, J. et al. *Kriminologie*. 2. Vyd. Praha: ASPI Publiishing, s.r.o., 2004. 451 s. ISBN 80-7357-026-2

*opatření podle občanského soudního řádu, možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí.*¹⁶

Policista, který přijal prvotní oznámení na obvodním oddělení, je v mnoha případech přímo na místě činu, kde postupuje především podle zákona č. 273/2008 Sb. o Policii ČR a v souladu s trestním řádem, kde má dostatek zákonných prostředků a ustanovení pro ochrany oběti. S ohledem na uvedenou ochranu oběti trestného činu je Policie ČR v úzké spolupráci s intervenčními centry, kdy se postupuje v souladu s ust. § 17 z. č. 273/2008, v kterém se uvádí, že:

Policie spolupracuje s právníckými a fyzickými osobami

a) vykonávající činnost v oblasti

- 1. prevence kriminality a sociálně patologických jevů,*
- 3. poskytování podpory, péče a pomoci obětem trestných činů*
- 4. zmírňování následků trestných činů*

*b) pracujícími s pachateli trestných činů a osobami se sociálně patologickým nebo obdobným rizikovým způsobem chování*¹⁷

Již při zjištění naplnění skutkové podstaty trestného činu na místě samém může dojít ke stavu, kdy bezprostředně po spáchání skutku je zjištěn podezřelý ze spáchání protiprávního – dle tr. zákoníku škodlivého jednání. V takovém případě policejní orgán osobu podezřelou ze spáchání trestného činu může, je-li dán některý z důvodů vazby zadržet, i když proti ní nebylo zahájeno trestní stíhání. K takovému úkonu je třeba předchozího souhlasu státního zástupce. Bez takového souhlasu lze zadržení provést pouze v případě, že věc nesnese odkladu a souhlasu státního zástupce nelze předem dosáhnout. V daném případě policejní orgán zakročuje stejně jak proti osobě ve věku 20 let, tak proti osobě již je 65 let.

¹⁶ VANGELI, *Zákon o Policii České republiky č. 278/2008 Sb.*, Praha, C.H. Beck. 2009. 10695. ISBN 978-80-7400-142-0, ust. § 46

¹⁷ VANGELI, *Zákon o Policii České republiky č. 278/2008 Sb.*, Praha, C.H. Beck. 2009. 10695. ISBN 978-80-7400-142-0, ust. § 17

Po provedeném zadržení, nebo po předvolání osoby podezřelé se postupuje v souladu s ust. § 158 odst. 5 tr. řádu, kdy osoba podezřelá je po řádném poučení ve věci vyslechnuta a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že vyslechnutá osoba podezřelá naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu, pro který byla vyslechnuta, zahájí policejní orgán trestní stíhání v souladu s ust. § 160/1 tr. řádu, konkrétní podezřelé osoby. Již v době, kdy je osoba vyslýchána, jakožto osoba podezřelá a jedná se o osobu starší jak 65 let - senior, je nutno, aby policejní orgán sledoval duševní stav této osoby a o tomto stavu se do výslechu vyjádřil, prostřednictvím položeného dotazu, neboť již v této fázi trestního řízení připadá v úvahu posuzování zdravotního a duševního stavu podezřelého a případného postupu dle ustanovení tr. zákoníku – přičetnost – nepřičetnost a způsobilost k právním úkonům. V okamžiku, kdy policejní orgán zjistí, že osoba, která již byla obviněna ze spáchání trestného činu, nebyla v době spáchání skutku přičetná, nebo nebyla schopna rozpoznat nebezpečnost svého jednání, věc odloží v souladu s ust. § 159a odst. 2 tr. řádu, jak již bylo uvedeno. Tímto však není dáno, že každá osoba, která dovršila věku 65 let, musí být nezpůsobilá k právním úkonům, nebo nepřičetná a je tedy s touto osobou vedeno přípravné řízení až do doby, než je podán návrh na podání obžaloby, kdy při nařízení hlavního líčení před soudem I. stupně se z obviněného stává obžalovaný a po vynesení pravomocného rozsudku i odsouzený. Stejně tak není brán zřetel na věk v okamžiku, kdy jsou dány důvody vazby a tedy i osoba, jenž je starší věku 65 let může na základě rozhodnutí soudu být vzat do vazby, kdy podmínky pro vzetí do vazby jsou obsaženy v § 67 tr. řádu. (citovat trestní zákon)

1.7.1.2 Pozice Policie ČR v meziresortní spolupráci.

Policie ČR je jedním z mnoha základních subjektů spolupráce v případech, kdy řeší trestnou činnost, přičemž řeší samotnou situaci na místě činu, připravuje podklady pro další řízení, ať již trestní, přestupkové, nebo jiné. Prvořadým subjektem spolupráce je státní zastupitelství a soud, v případě, že trestné činnosti se dopustí dítě, tak do trestního řízení vstupuje orgán sociálně právní ochrany dětí, dalším důležitým subjektem jsou Krajská intervenční centra, jejichž vznik byl upraven v § 60 zákona č. 108/2006 Sb., kde jim byla uložena úloha koordinovat svoji činnost s Policií ČR a v neposlední řadě jakožto jedna z velmi důležitých institucí, je institut

znalce v oboru, kteří pro účely trestního řízení vyhotovují znalecké posudky a to jak z oborů technických, tak z oborů jazykových a v neposlední řadě i oborů psychiatrických a psychologických.

V případě státních subjektů a místní samosprávy je nezbytná spolupráce se státními zdravotnickými zařízeními, probační a mediační službou, obecní či městskou policií, sociálními odbory. Do širšího okruhu spolupráce řadíme také spolupráci se soukromými subjekty, lékaře, specialisty a další organizace. (**časopis Policie**)

1.7.1.3 Posuzování páchaní trestné činnosti.

Není vždy jednoznačně dáno, že osoba, která se dopustí škodlivého jednání, naplní znaky skutkové podstaty trestného činu, v některých se podezřelá osoba zpravidla dopouští přestupku, které je posuzováno v souladu se zákonem o přestupcích dle z. č. 200/90 Sb.

Tyto protizákonná jednání je Policie ČR, která má *za úkol sloužit veřejnosti, jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony*¹⁸, povinna zadokumentovat, prošetřit a v případě naplnění skutkové podstaty trestného činu zahájit trestní řízení, či v případě spáchání přestupku a jeho odhalení sama sankcionovat, případně postoupit orgánům věcně příslušným.

Mezi přestupky, jichž se nejčastěji může pachatel dopustit, patří zejména přestupky dle ustanovení

§ 49, odst. 1, písm. a) ublížení na cti,

¹⁸ VANGELI, *Zákon o Policii České republiky č. 278/2008 Sb.*, Praha, C.H. Beck. 2009. 10695. ISBN 978-80-7400-142-0, ust. § 2

§ 49, odst. 1, písm. c) úmyslného narušení občanského soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným jednáním,

§ 50 písm. a) úmyslné způsobení škody na cizím majetku krádeží, zpronevěrou, podvodem nebo zničením či poškozením,

§ 50 písm. b) úmyslné neoprávněné užívání cizího majetku¹⁹

Policie v případě zjištění takového přestupku, na základě provedeného šetření a zajištění objektivních důkazů prokazujících vinu pachatele, tento oznámí příslušnému správnímu orgánu, které sídlí na jednotlivých Magistrátech města, či na obcích s rozšířenou působností.

¹⁹ TRIVIS, *Zákon o přestupcích č. 200/1990 Sb. v plném znění včetně doplňků*, Praha, dílna ALFÍK. 2010. ISBN 978-80-86795-84-3

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 CÍL VÝZKUMU:

Cílem výzkumu je zjistit, metodou dotazování, technikou - narativního rozhovoru, který bude veden s vybranými pachateli trestné činnosti, kteří jsou v seniorském věku - nad 65 let věku, co uvedené jedince vedlo ke spáchání trestného činu, zda vůbec jsou schopni si tuto skutečnost uvědomit a posoudit dopad uvedeného jednání na společnost.

Pro účely této práce byly stanoveny dvě hypotézy a to:

První hypotéza: Senioři jako pachatelé trestné činnosti, jsou osoby s kriminální minulostí.

Druhá hypotéza: Senioři jako pachatelé trestné činnosti s kriminální minulostí častěji páchají násilnou trestnou činností než majetkovou či jinou trestnou činností.

K ověření, a potvrzení hypotézy, že pachatelé senioři jsou osoby s kriminální minulostí a hypotézy, že pachatelé senioři s kriminální minulostí se častěji dopouštějí páchaní trestné činnosti než jiní senioři, bylo užito jak již uvedeného narativního rozhovoru, tak v neposlední řadě sekundární analýzu dat, kdy bylo provedeno porovnání mezi trestnou činností seniorů a trestnou činností páchanou celou populací (všemi obyvateli) ČR v období let 2005-2009.

2.2 METODOLOGIE VÝZKUMU:

Jako metodu výzkumu jsem zvolil narativní rozhovor, kdy pro potřeby této práce je nutno osvětlit pojem narativní (lat.) vyprávěcí, kdy tento pojem „*Narativní, též někdy biografický rozhovor je typ nestandardizovaného kvalitativního dotazování, které rozpracoval německý sociolog Fritz Schütze. Jeho základní charakteristikou je, že dotazovaný respondent je ponechán, aby volně vyprávěl na téma určené výzkumníkem, aniž by se mu kladly přímé otázky. Zvolené téma vyprávění se přitom týká části či celku respondentovi biografie. Tento typ rozhovoru je založen na předpokladu, že volné vyprávění odhalí subjektivní zkušenosti, které by prostřednictvím přímého dotazování zůstali skryté.*“²⁰

Narativní rozhovor slouží k získání informací o kolektivně-historických biografických souvislostech zkoumané události, a to prostřednictvím spontánního vyprávění osoby, které je jen opatrně vedeno výzkumníkem. Význam narativního rozhovoru pro sociologii spočívá v tom, že tato forma rozhovoru osobu donutí znovu si přivést do vědomí a aktualizovat prožitky spojené s událostí, o které vypráví, a tedy podat výzkumníkovi komplexnější informaci, než jakou by získal prostřednictvím některé standardizované metody.

Narativní rozhovor, je tedy kvalitativní metoda specializovaná na studium sociálních procesů dějinného charakteru. Narativní rozhovor, je vhodným nástrojem ke zjištění latentních informací stojících v pozadí vyprávěných zkušeností. Vždyť při jaké jiné příležitosti se člověk zamyslí nad svými postoji, jednáním a mechanismy stojícími v jejich pozadí, než právě při vyprávění před osobou, která má status výzkumníka. V takové situaci nestačí pouhé vyličení zkušeností, průběhu dějinných událostí. Informant se zamyslí nad tím, jaký význam pro něho měla událost, proč jednal tak a tak nebo jakou roli sehrál on sám. Jak píše Schütze, prožitky spojené s

²⁰ <http://www.caat.cz/vyzkumy-a-analyzy/metodologie/76-narativni-biograficke-interview>, ze dne 18.4.2010

vyprávěnou událostí si informant musí do vědomí přivést často i *ad hoc* (Schütze, 1999: 34), při využití jiné metody by se na ně tedy vůbec nemuselo dostat.²¹

V rámci prováděného výzkumu byl prováděn narativní rozhovor s pachateli trestných činů – seniory, kdy pro dobrou orientaci v daném rozhovoru, byla nejdříve ze strany osoby provádějící narativní rozhovor předestřena sekundární analýza dat spisového materiálu, ke kterému byl rozhovor veden, poté způsob ukončení šetření Policií ČR a následně byl předestřen narativní rozhovor. V souladu se zákonem 101/2000 Sb. na ochranu osobních dat, byly v této práci pozměněny všechny údaje, které by mohli vést k identifikaci pachatelů – seniorů, či konkrétním případům.

Nasbíraný materiál se výzkumník snažil interpretovat s cílem zachytit komplexitu zkoumaných jevů a případů sociálního světa. Kvalitativní data nemají strukturovanou podobu, tudíž jejich vyhodnocení je složitější.

²¹ BLÁHOVÁ, Vendula. Schütze: Místo narativního interview v metodologii sociálních věd [online]. *E-polis.cz*, 26. duben 2010. [cit. 2011-05-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-polis.cz/recenze-knih/484-schutze-misto-narativniho-interview-v-metodologii-socialnich-ved.html>>. ISSN 1801-1438.

3 VÝZKUM

3.1 Respondent – 1

Sekundární analýza dat spisového materiálu

Osoba pachatele: muž, ve věku 76 let, ženatý, 3 děti, v důchodu od 60 let, v důchodovém věku pracoval jako noční hlídač, netrestaný.

Záznam k případu: O. N. v době od 15. 7. 2006 do 20. 12. 2009 v Prachaticích, v ul. Budovatelstká, ve svém bytě, bez povolení přechovával samonabíjecí pistoli Beretta se zásobníkem a náboji, jelikož jmenovaná osoba nebyla držitelem platného zbrojního průkazu, bylo na základě zjištění policejního orgánu zahájeno trestní řízení v souladu s ustanovením § 158 odst. 3 tr. řádu, pro podezření ze spáchání trestného činu nedovolené ozbrojování § 185 odst. 1 tr. zákona, a ve věci byl předvolán podezřelý. Jmenovaný podezřelý se na základě předvolání omluvil z účasti na výslechu pro svůj zdravotní stav a jako důvod uvedl hospitalizaci v Nemocnici. S přihlédnutím ke zdravotnímu stavu jmenovaného, byl učiněn dne 27. 12. 2009, jeho výslech v Nemocnici v Prachaticích a to v souladu s ust. § 158 odst. 5 tr. řádu.

Výsledek šetření Policie ČR: Následným šetřením bylo zjištěno, že jmenovaný O. N. dne 21. 1. 2010 v Nemocnici v Prachaticích zemřel. S přihlédnutím ke zjištěnému stavu byla věc policejním orgánem odložena v souladu s ust. § 159a odst. 2 tr. řádu.

Narativní rozhovor učiněný dne 3. 1. 2010:

T²²: *Dobrý den, mohl byste mi říct něco o vašem životě, a jak se stalo, že jste měl doma funkční zbraň?*

R²³ *Narodil jsem se jako jedno z 5 dětí na venkově v malé chaloupce. Rodiče na nás všechny byly hodní a já jsem se vyučil jako strojní zámečnick a kovář. Potom jsem šel na vojnu, a když jsem se vrátil z vojny, tak jsem potkal kamarádku z mládí, s kterou jsem chodíval do školy. Ve svých 22 letech, jsem se oženil s touto nádhernou*

²² T- tazatel - autor BP

²³ R- respondent – O.N.

kamarádkou z mládí a měl jsem s ní 3 děti, dva kluky a jednu dceru. Život náš byl spokojený, bezproblémový a mám za to, že jsme všechny tři děti vychovali velmi dobře k počestnému životu. V současné době mám 5 vnoučat, z kterých mám velkou radost. Po odchodu do důchodu jsem ještě mnoho let chodil do práce, do jedné firmy v Prachaticích na noční směny jako vrátný. V této jsem se poznal s jedním dobře vypadajícím starším pánem, kterého neznám jménem, vím, že do uvedené firmy chodíval za námi vrátnými a zřejmě i rád, si s námi povídal. Jednou takto z večera, když jsem šel z práce domů mně někdo přepadl zezadu v parku, přes který jsem chodil domů. Když jsem se chtěl bránit, tak jsem zjistil, že již nemám takovou sílu, abych se mohl dostatečně dobře bránit.

T: Jak to celé dopadlo?

R: Tedy dopadlo to dobře, nic moc se mi nestalo, ale druhého dne mi vlastně došlo, že jsem už starý a nejsem schopen se tak dobře bránit, abych se ubránil. Jo to v době, kdy mi bylo dvacet let, bych tomu mladíkovi ještě pořádně nabančil, ale teď, teď teprve mi došlo, že jsem opravdu starý.

T: Co se dělo dál?

R: Když jsem asi za tři dny přišel do práce, přišel k nám na návštěvu na vrátnici ten dobře vypadající pán a ten se se mnou dal do hovoru. Když jsem mu vyprávěl, co se mi stalo, tak mi záhy nabídnul, že mi prodá takovou pistoli, co má doma a nepotřebuje jí. Ubezpečoval mně, že se jedná o takovou nefunkční pistolku, která by mohla jen někoho postrašit a že já bych se cítil bezpečně. Sice se mi to moc nelíbilo, ale po důkladném promyšlení jsem s tím souhlasil. Asi po týdnu mi tu zbraň ten pán přinesl a já jí odnesl domů. Je jasné, že jsem to nemohl manželce říct, jelikož by mně s tou zbraní vyhodila a tak jsem si jí schoval v garáži u nás v domě, jelikož vím, že tam manželka nechodí a v těch mých věcech se nehrabe. Zezačátku jsem si tu zbraň nosil s sebou do práce, ale asi tak po roce, jsem tu zbraň schoval do garáže na dobro a tak nějak jsem na ní zapomněl.

T: Jak se vlastně dostala ta zbraň na Policii ČR a kdy jste zjistil, že je funkční?

R: *Ted' nedávno, byla ta zbraň nalezena mojí manželkou, která jí hned odnesla na Policii ČR, a já jsem se od policistů dověděl, že je plně funkční. Poté mi teprve došlo, co jsem všechno mohl s tou zbraní udělat.*

T: *Co byste s tou zbraní udělal, kdyby, jste věděl, že je nutné jí registrovat?*

R: *Hlavně jsem to vůbec nevěděl, na televizi koukám občas, rádio neposlouchám a to, že je třeba zbraň registrovat jsem se neměl jak dovědět. Jinak bych samozřejmě s tou zbraní na Policii zašel.*

T: *A internet máte?*

R: *Ne, já ty počítače nějak neumím ovládat.*

3.2 Respondent - 2

Sekundární analýza dat spisového materiálu

Osoba pachatele: muž, ve věku 66 let, vdovec, 2 děti, v důchodu od 60 let, v důchodovém věku pracuje ve stavební firmě – jedná se o rodinný podnik.

Záznam k případu: J. V. dne 8. 10. 2008 v okrese Strakonice, přišel do kanceláře stavební firmy a požadoval po majiteli stavební firmy H. K. finanční částku ve výši 200.000,-Kč za vynaložené náklady právním zástupcům ohledně vymáhání dlužné pohledávky od uvedené firmy, v celkové výši 500.000,- a částku ve výši 50.000,-Kč jako kompenzaci související s psychickou újmou, peníze žádal zanést následujícího dne do vlastní stavební firmy, s tím, že pokud mu je nedonese, tak si jej najde a nedožije se důchodu, když se tak nestalo, tak dne 15. 10. 2008 v okrese Strakonice v blízkém okolí své firmy osoba J. V., před vjezdem do areálu ZŠ, přistoupila k poškozenému H. K. s tím, že mu dluží peníze a následně mu nastříkal tekutinu zapáchající po benzínu na obličej a triko se slovy příště ti ten čumák zapálím a odešel, dne 20. 10. 2008 kolem 08.50 hodin v okrese Strakonice opětovně přišel do kanceláře stavební firmy majitele H. K. s tím, že zapomíná na jeho požadavky a že celou částku navyšuje o 100.000,-Kč za pokus vraždy jeho manželky M. V. a čeká,

že mu peníze donese další den dopoledne jinak si ho najde, kdy ve všech těchto případech v poškozeném vzbudil obavu o život a zdraví, kdy v daném případě policejní orgán zahájit úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání trestného činu vydírání dle § 235 odst. 1 tr. zákona a násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci dle § 197a odst. 1 tr. zákona.

Výsledek šetření Policie ČR: Jmenovanému J. V., bylo policejním orgánem SKPV sděleno obvinění pro uvedené trestné činy, následně byl ve věci přibrán soudní znalec v oboru psychiatrie, který shledal osobu pachatel jako plně příčetnou, kdy na základě všech zjištěných důkazů, byl jmenovaný obviněn a následně pravomocným rozsudkem soudu i odsouzen.

Narativní rozhovor učiněný dne 23. 12. 2009:

T: Dobré odpoledne, měl byste na mně chvilku času a zkusil mi něco sdělit k situaci kolem stavební firmy, v které jste měl incident s jejím majitelem a zkusil byste mi sdělit i něco o sobě a co Vás k tomuto jednání vedlo?

R: Narodil jsem se jako jedno z 2 dětí na venkově na statku svých rodičů. Rodiče na mně byly hodní, původem byl otec statkář a matka byla dcerou švadleny. V době, kdy moji rodiče dělali na statku, a nevstoupily do komunistické strany, tak jsem začal mít problémy jakožto jejich syn, kdy po vyučení nástrojářem jsem chtěl vystudovat průmyslovou školu, na kterou jsem byl přijat, ale v souvislosti se špatným kádrovým profilem, jsem po jednom roce byl nucen ukončit školu a jít pracovat. Potom jsem šel na vojnu, a když jsem se vrátil z vojny, tak jsem si vzal svojí bývalou manželku. S touto jsem měl dva kluky a v době, kdy mému staršímu synovi bylo 19 let, tak tento se mi zabil na motorce. To byla pro mě a moji manželku dosti velká psychická zátěž. I přes nepřízeň osudu jsem řádně vychoval svého druhého syna. V současné době mám 2 vnoučata, z kterých mám velkou radost. Po revoluci v roce 1989, jsem si zažádal o vrácení veškerého majetku po rodičích, který jim byl násilně odebrán. Se synem jsem si založil stavební firmu a ze začátku nám to se synem šlapalo jedna báseň, nevím, přesně kdy, ale najednou z ničeho nic si lidé zvykli neplatit a tak se naše firma dostala do úzkých, tedy jsme si museli najmout právního zástupce a začít

vymáhat dluhy od všech dlužníků. Byl to nekonečný kolotoč o přežití firmy a o neustálém otáčení peněz. Z mnoha dlužníků jsme již peníze nedostali ani právní cestou a náhle se nám nabídla možnost prodávat svoji práci a stavební materiál i prostřednictvím další stavební firmy. Ze začátku náš vzájemný vztah s druhou firmou, kterou vedl, založil a vlastnil jediný vlastník, vypadal velice nadějně, jelikož platby chodily s předstihem a v naprostém pořádku. Jednoho dne přijel majitel uvedené stavební firmy na návštěvu a sdělil, že odjíždí na dovolenou na jeden měsíc si odpočnout a že veškeré pravomoci převedl na jednu jedinou osobu, nám dobře známou. Následovala ale katastrofa. Uvedený jednatel u nás objednal a následně vyzvedl objednávku v celkové hodnotě 5.000.000,- Kč, což sice nebyl standartní postup, ale s přihlédnutím k minulým několika větším objednávkám se nejednalo o nic tak nestandardního. Po tomto však zmizel jak jednatel firmy, tak i uvedené zboží, jako by se po něm zem slehla a začal neuvěřitelný kolotoč, jak s majitelem firmy, tak i s právními zástupci, Policií ČR, soudy, což moje manželka nepřežila a tak po částečném dořešení, po několika letech jsem to prostě nevydržel a udělal jsem to, pro co jsem byl následně vyslýchán na Policii ČR. To jednání, které jsem měl s tím majitelem firmy, jsem si moc neuvědomoval, ale prostě jsem věděl, že mám na ty peníze nárok a tak jsem šel a po svém jsem si o ně řekl. To, že mně k té věci vyslýchala Policie ČR, že se to dostalo až k soudu a že jsem byl odsouzen, stejně neznamená, že si o ty peníze neřeknu znovu a že je nedostanu.

3.3 Respondent - 3

Sekundární analýza dat spisového materiálu

Osoba pachatele: žena, ve věku 70 let, rozvedená, 2 děti, v důchodu od 60 let, v době spáchání trestného činu nepracuje – bydlí sama v rodinném domku.

Záznam k případu: M. S. odcizila v Táboře, v domě s pečovatelskou službou, dne 6. 3. 2006 v době kolem 17,45 hodin, při návštěvě v bytě její kamarádky D. K. kabelku s finanční částkou 30.500,- Kč.

Výsledek šetření Policie ČR: Po provedení všech úkonů trestního řízení, byl spisový materiál předložen státnímu zástupci v Táboře s návrhem na zastavení trestního řízení v souladu s ustanovením § 307 trestního řádu, trestní řízení zastavil se stanovenou zkušební dobou po dobu dvou let.

Narativní rozhovor učiněný dne 14. 01. 2010:

T: Dobrý den, přišel jsem za Vámi s prosbou o rozhovor, ve věci odcizení finanční hotovosti ve výši 30.500,- Kč, měla byste na mně čas a popovídala byste si se mnou o tom?

R: Nerada bych to znovu řešila, je to pro mě velice nepříjemné a dost se za sto stydím.

T: Mohla byste alespoň sdělit, co Vás k tomuto jednání vedlo?

R: No to víte, člověk v důchodu je pro ostatní neužitečný, mám dvě děti, které jsem vychovávala sama a ty moje děti na tom taky nejsou tak nějak nejlíp a tak se snažím pomáhat, jak můžu. Dneska není nic zadarmo a všechno je tak drahé a to jak pro mě, tak pro moje děti. Když chci, aby přijeli za mnou na návštěvu, tak na ně čekám měsíc. To víte on i ten benzín je drahý a já na cestování nejsem a tak jim raději ten benzín zaplatím, jen aby oni přijeli za mnou. Jeden syn bydlí až v Praze a moje dcera se provdala až do Českého Krumlova. Bydlím sama v rodinném domku a starost o takový domek je taky náročný a to nemluvím o tom, kolik měsíčně zaplatím za léky. Ale abych řekla něco k tomu, co se stalo. Našla jsem si kamarádku v jednom domově s pečovatelskou službou. Ona je totiž sama a nikoho nemá, ale mně se s ní dobře povídá a při tom tichu co mám doma a jak jsem tak sama, tak jsem potřebovala někoho, s kým si budu moct popovídat. Tak jsem za tou mojí kamarádkou začala docházet. Ona je na tom špatně s nohama, a když tak přejde po pokoji, tak má co dělat, aby se vrátila do postele. Chodila jsem za ní skoro každý den a stále jsme si měli o čem povídat. Jednou mi z večera volal můj syn, že dostal nabídku na koupi nového vozidla a že by potřeboval něco málo peněz půjčit a že se dověděl, že jsem vyplatila dceru z rodinného domku, kde bydlím a že on by chtěl taky něco. Já jsem ho nechtěla připravit o jeho peníze, ale neměla jsem dost peněz na to, abych mu dala patřičný podíl v celku a tak toho dne, co jsem přišla za tou svojí kamarádkou na

návštěvu, tak jsem najednou byla u ní na pokoji sama a uviděla jsem tu kabelku, která byla pootevřená, a peníze na mně jen koukaly. Víte, oni tu mojí kamarádku, v době, mé návštěvy, odvezly na nějaké krátké vyšetření a já jsem tam na tom pokoji, na ní čekala. Nevím, co se stalo, ani nevím, jak mně to napadlo, ale vzala jsem tu její kabelku a odešla jsem s tou kabelkou z pokoje pryč. Víím, že jsem si celou tu dobu říkala, asi naivně, že ona nemá komu ty peníze dát a ten můj syn je tak moc potřeboval. Až když jsem přišla domů a otevřela tu kabelku, tak jsem zjistila, že je v té kabelce tolik peněz. Následně jsem zavolal synovi, že pro něj mám ty peníze připravené a že si pro ně může přijet. Pak jsem si sedla a všechno to, co jsem udělala, jsem si uvědomila. Byla jsem z toho úplně špatná, nikdy v životě jsem nevzala ani lízátko a teď hned přes 30.000,- Kč. Nevěděla jsem, co mám vlastně dělat, předpokládala jsem, že mně nikdo neviděl a ještě jsem čekala na syna, abych mu ty peníze dala. Dokonce jsem několikrát synovi volala, jen aby už přijel a aby si ty peníze odvezl. Nechtěla jsem je mít ani doma.

T: *A jak to vlastně celé dopadlo?*

R: *Ještě téhož dne večer přijel syn, dala jsem mu ty peníze a on zase odjel, asi za tři dny za mnou domů přijela Policie ČR a začala se vyptávat. Já jsem musela s pravou ven a tak jsem vše řekla. Po výsledku na policii, jsem šla do banky, půjčila jsem si ty peníze a vrátila jsem je té paní a ještě jsem se jí omluvila. Dodnes tu půjčku splácím. Jsem moc ráda, že se celý případ nedostal až k soudu, tu ostudu bych asi nepřežila. Už takto toho bylo až dost. První výslech na policii, někomu se omluvit za to co jsem udělala, to všechno pro mě bylo hrozné.*

3.4 Respondent - 4

Sekundární analýza dat spisového materiálu

Osoba pachatele: muž, ve věku 67 let, rozvedený, bez dětí, v době spáchání trestného činu nepracuje, v minulosti několikráté soudně trestán, několikrát ve VTOS.

Záznam k případu: H. V. dne 12. 6. 2007 v 17.10 hodin v Českém Krumlově, na sídlišti, v panelovém domě, na chodbě domu, po předchozí slovní rozeprá strčil do R. H., který upadl na zárubeň vchodových dveří, kdy utrpěl zlomeninu klenby lebeční a zhmoždění mozku pravé čelní krajiny, kdy uvedené zranění bylo vyhodnoceno ze soudně lékařského hlediska jako zranění těžké. V daném případě policejní orgán zahájil úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání trestného činu ublížení na zdraví dle § 221 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákona a výtržnictví dle § 201 odst. 1 tr. zákona.

Výsledek šetření Policie ČR: Jmenovanému H. V., bylo policejním orgánem SKPV sděleno obvinění pro uvedené trestné činy, následně byl ve věci přibrán soudní znalec v oboru soudně lékařského, který shledal zranění jakožto zranění těžké, kdy na základě všech zjištěných důkazů, byl jmenovaný obviněn a následně pravomocným rozsudkem soudu i odsouzen.

Narativní rozhovor učiněný dne 20. 02. 2010:

T: *Dobrý den, navštívil jsem Vás, abych se Vás zeptal, zdali byste byl ochoten si popovídat o incidentu ze dne 12. 06. 2007, jak jste se na chodbě domu pohádal se svým sousedem.*

R: *Popovídat o tom si mužem, ale nečekejte, že se snad za to budu omlouvat. To mně nikdy nenapadlo a ani nenapadne.*

T: *Mohl byste začít tím, jak jste vyrůstal a jak jste vlastně prožil ten svůj život?*

R: *Tak jak bych začal. Od mala jsem byl takové dítě ulice, rodiče se o mne moc nestarali a mně to vlastně všechno vyhovovalo. Ukončil jsem základní vzdělání a pak jsem ještě chvíli chodil do učení. Vyučil jsem se jako kuchař číšník a pak jsem začal dělat. To víte, byl tady režim a tak se dělat muselo. Baval mně volný život a nerad jsem se vázal, byl jsem jednou tam a pak zase někde jinde, ani přesně nevím kolik lokálů a holek jsem vystřídal. Každopádně na jednom jediném jsem si zakládal a to byla moje hrdost – tu mám po otci, kterého jsem nikdy neměl rád, on mně stále bil, ale nikdy nebyl podrazák. Ještě za režimu jsem byl v lochu – výkon trestu odnětí svobody, za rozkrádání socialistického majetku. Zde jsem se seznámil s lidmi, kteří mně vždycky podrželi, aspoň jsem si to ze začátku myslel. Takže když jsem vylezl*

z lochu ven, tak jsem se jich pěkně držel a jelikož nebyly peníze, tak jsme si je vždycky nějak opatřily. Né vždycky to bylo legálním způsobem, ale člověk si nějak pomoci musí, aby nebyl hladý, že jo. No a tak díky těmto lidem jsem se dostal ještě několikrát do lochu, než jsem pochopil, že já jsem ten, který si to vždycky za ně odsedí a tak jsem se trhnul. Mezitím proběhla revoluce a já jsem se vrátil do úplně jiného světa, který mi začal házet klacky pod nohy. Nedostal jsem práci a neměl jsem peníze a tak jsem se dostal díky svému známému do Rakouska. V Rakousku jsem dělal několik let a ušetřil jsem si spoustu peněz, ale práce v hospodě má i svoje horší stránky, naučil jsem se chlastat první ligu a díky tomu jsem musel i zde skončit, vrátil jsem se do České republiky, koupil jsem si byt a nějaký čas jsem žil z peněz, které jsem si našetřil. Když však peníze došli, tak jsem se vrátil ke starému způsobu obživy. To víte peníze je třeba pořád a tak jsem začal krást vše, k čemu jsem se dostal, měl jsem dobrý odpal na věci a nebyť toho mého souseda, tak na mně nikdy nepřišly.

T: A co s Vaším životem má společného Váš soused?

R: On totiž je to správce domu a je moc starostlivý o všechny nájemníky, tedy i o mně, a když tak on jednou uklízel sklep, tak zjistil, že mám ve své sklepní kóji nějaká kola a sklep mám přitom otevřený a jelikož jsem nebyl doma, tak zavolal na Policii ČR. Když se hlídka dostavila na místo, tak všechna kola – jejich evidenční čísla zapsala a zkontrolovala a tak zjistily, že jsou kola v pátrání. Když toto policisté na místě zjistili, tak už po mně šli. Samozřejmě jsem si to odskákal.

T: A tehdy jste toho souseda napadl?

R: Tehdy ještě ne, ale asi tak půl roku na to jsem se vracel opilý z hospody. Bylo to večer a toho souseda jsem potkal na chodbě domu, kde bydlím a on mi něco začal vykládat o tom, že mám v domě udržovat pořádek a nebudit sousedy, když jdu v noci domů. To už jsem se neudržel a nandal jsem mu. Nejenom, že mně prásknul policajtům, ale ještě po mně chtěl něco uklízet a to zahýbalo mojí hrdostí natolik, že jsem to musel udělat.

3.5 Respondent - 5

Sekundární analýza dat spisového materiálu

Osoba pachatele: muž – romského etnika, ve věku 75 let, vdovec, 5 dětí, v důchodu od 40 let, v době spáchání trestného činu nepracoval – bydlí v bytě v panelovém domě se svojí dcerou a vnukem. V minulosti soudně trestán celkem 5 krát, jednou ve výkonu trestu odnětí svobody.

Záznam k případu: J. K. a jeho dcera Z. K. dne 22. 9. 2008 v 10.30 hod. v Českých Budějovicích v budově soudu v soudním řízení před soudem, jako svědci v hlavním líčení v trestní věci obžalovaného M. K. pro trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě § 215a odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákona, vedené pod sp. zn. XT XXX/2008, vypovídali nepravdivě, ačkoli věděli, že se jejich tvrzení nezakládá na pravdě a v trestním řízení bylo prokázáno, že se M. K. dopustil trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě § 215a odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákona a to uvedenými jednáními proti poškozeným J. K. a Z. K. a byl za tento trestný čin soudem v Českých Budějovicích uznán vinným a odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.

Výsledek šetření Policie ČR: Jmenovanému J. K. a jeho dcera Z. K., bylo policejním orgánem SKPV sděleno obvinění pro uvedené trestné činy, následně byl ve věci přibrán soudní znalec v oboru psychiatrie, který ve svém posudku uvádí, že u J. K. byla zjištěna mentální retardace kombinovaná s výukovou a výchovnou zanedbaností a se simplexní osobností s dissociálními rysy. Dále u jmenované dcery Z. K. psychiatr zjistil, že tato trpí kombinovanou duševní poruchou: slaboduchostí, výchovnou a výukovou zanedbaností a simplexní osobností s rysy emoční nestability. Na základě tohoto posudku policejní orgán věc doložil v souladu s ustanovením § 159a odst. 2 tr. zákona.

Narativní rozhovor učiněný dne 12. 03. 2010:

T: *Dobrý den, navštívil jsem Vás, abych si s Vámi popovídal o situaci ve Vaší rodině a o tom jak jste vyrůstal.*

R: *Popovídat o tom si můžem, a co vlastně ode mne chcete slyšet.*

T: Mohl byste mi třeba říct, kde jste se narodil, kam jste chodil do školy, kolik jste měl sourozenců a jak se k Vám chovali Vaši rodiče.

R: Víte, já jsem róm a narodil jsem se v naší maringotce, mám dva další bratry, ty jsou na Slovensku a já jsem se narodil někde u Znojma v kočující romské společnosti. Do školy jsem nechodil, učil jsem se od rodičů, hlavně maminky, ta byla na mně hodná. Nenaučil jsem se číst, ani psát, ale k práci jsem se uměl postavit a tak, když jsem se v 18 letech oženil, tak jsem nastoupil do jedné firmy, kde jsem pracoval jako dělník. Vzal jsem si sestřenici a měl jsem celkem 5 dětí. Děti se rozutekly do světa, dva kluky mám na Slovensku, tam se oženily, jedna dcera mi zůstala doma, ta se o mně stará, jedna holka bydlí ve vedlejším vchodu u našeho paneláku a ten třetí syn bydlí taky tady v Českých Budějovicích. Když se mi ten jeden syn s tou jeho první manželkou rozvedl, tak jsem si to jejich dítě – kluka vzal do opatrovnictví a dodnes se o něj starám, to víte, kluk se znovu oženil a ta jeho manželka nechtěla syna, z prvního manželství doma a kdo jiný by se o něj postaral.

T: Jak se Vám podařilo kluka vychovat?

R: Já si myslím, že dobře do 16 let byl ten kluk úplně normální a občas chodil i do školy, ale v těch 16 letech se začal scházet s těmi svými kamarády a nevím jak, ale začal fetovat. Chodil domů pozdě v noci, a když jsem se ho ptal, kde byl, tak mi nechtěl odpovědět a nakonec se se mnou i mojí dcerou přestal bavit a vždycky chtěl jenom peníze. To víte já v důchodu, dcera v invalidním důchodu a kde máme stále ty peníze brát. A ještě se nám k tomu rozbila pračka. Tak dcera šla a vzala si půjčku a koupila pračku, ale pak nám přišly složenky a my jsme zjistily, že nemáme na zaplacení a tak to chtěla dcera zrušit, ale ono to prý nejde.

T: A tehdy Vás a Vaší dceru vnuk napadl?

R: Ano tehdy večer přišel domů. Já jsem ležel v posteli, víte, ono mně bolí to rameno a dcera byla v kuchyni. Já mám pokoj hned vedle kuchyně a do kuchyně přes otevřené dveře vidím. Přišel do té kuchyně a řekl dceři aby mu dala peníze, ona mu řekla, že nic nemá a že mu nic nedá. On začal sprostě nadávat, vzal z kuchyňské linky nůž a začal s ním mávat kolem sebe. On to tak nemyslel, jenom prostě mu přeskočilo, on je hodný. A pak s tím nožem utekl ven.

T: *A co se dělo poté?*

R: *Já jsem řekl dceři, ať zavolá Policii ČR, ať kluka chytí a dají ho do nemocnice, že je určitě nemocný, jelikož i já jsem měl z něho strach. On prostě nevěděl, co dělá, normálně mu v té hlavě přeskočilo.*

T: *Co se dělo dál?*

R: *Šli jsme na Policii a zde s námi sepsali nějaké papíry a pak jsme šli domů. Asi za dva dny vnuka chytily a zavřely ho. Já jsem nechtěl, aby ho zavřely, chtěl jsem jenom, aby ho daly do nemocnice, protože je nemocný. Pak to šlo k soudu a já jsem u soudu taky byl a chtěl jsem tomu soudci vysvětlit, že kluk je nemocný a že není třeba ho zavřít, ale oni to nechtěli tam u toho soudu slyšet. Nakonec jsem ještě byl obviněný ještě já, že jsem lhal a moje dcera taky.*

T: *Vy jste u soudu neříkal pravdu?*

R: *Já jsem se snažil vysvětlit soudu, že kluk je nemocný, že za nic nemůže, že to ty jeho kamarádi mu dávaly ty drogy a že on není schopen někomu ublížit.*

T: *Tedy jste změnil svojí výpověď u soudu?*

R: *Ano řekl jsem tam u toho soudu, že se to nestalo, tak jak jsem původně vypověděl, řekl jsem jim tam u toho soudu něco, co jsem si zrovna vymyslel a celou tu původní pravdu jsem popřel.*

3.6 Respondent - 6

Sekundární analýza dat spisového materiálu

Osoba pachatele: muž, ve věku 66 let, rozvedený, 2 děti, v době spáchání trestného činu nepracuje, v minulosti soudně netrestán, nikdy nebyl ve VTOS.

Záznam k případu: J. H. dne 10. 7. 2010 v 22.30 hodin v Českých Budějovicích, na sídlišti, v panelovém domě, v bytě své bývalé manželky, po předchozím užití alkoholických nápojů, za výslovného nesouhlasu vykonal soulož na své bývalé manželce H. H., věk 72 let, kdy v rámci uvedeného jednání této způsobil. V daném

případě policejní orgán zahájit úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání trestného činu znásilnění dle § 185 odst. 1, 2 tr. zákoníku.

Výsledek šetření Policie ČR: Jmenovanému J. H., bylo policejním orgánem SKPV sděleno obvinění pro uvedený trestný čin, následně byl ve věci přibrán soudní znalec v oboru psychiatrie, který ve svém posudku zjistil, že pachatel v době jednání byl schopen rozpoznat nebezpečnost svého jednání pro společnost a netrpí žádnou duševní vadou, ani poruchou, kdy na základě všech zjištěných důkazů, byl jmenovaný obviněn a následně pravomocným rozsudkem soudu i odsouzen.

V době, kdy jmenovanému bylo sděleno obvinění, byl tento vykázán z bytu z bytu, kdy v rámci tohoto vykázání jmenovaný dvakrát přišel k bytu jmenované, zde vykopul vstupní dveře a dostal se tak do bytu, přičemž zde byl zadržen hlídkou Policie ČR a na základě následného podaného návrhu na vzetí do vazby dle § 67 písm. b, c) trestního řádu, byl jmenovaný umístěn ve Vazební věznici České Budějovice.

Narativní rozhovor učiněný dne 20. 12. 2010:

T: *Dobrý den, navštívil jsem Vás, abych se Vás zeptal, zdali byste byl ochoten si popovídat o incidentu ze dne 10. 07. 2010, jak jste znásilnil svoji bývalou manželku.*

R: *Popovídat o tom si můžem, ale rovnou Vám řeknu, že jsem úplně jiný člověk, než tady ze mě dělají.*

T: *Rád bych se Vás zeptal, co mi vlastně můžete o sobě říct?*

R: *Co bych Vám tak o sobě řekl. Jsem kluk z vesnice, s bývalou manželkou mám dvě děti, ty už jsou dospělé a tak nějak mi stále ještě chutná pivo, a když si vypiju trochu více, tak mám chuť na sex a to moje bývalá manželka dobře ví. Jsme rozvedeni teprve krátce, asi tak 3 roky. Já jsem se po rozvodu odstěhoval na chalupu a do Budějovic jezdím jednou za měsíc pro důchod. Když ten důchod dostanu, tak jdu do hospody za kamarády no a pak většinou zajdu za svoji bývalou manželkou. Ona totiž v poslední době říkala, že nechce, ale pak se jí to vždycky líbilo a tak už poslední dobou neberu zřetel na to, co ona říká a když se brání, tak jí vždycky dám pár facek a je klid. Pak už si můžu dělat, co chci.*

T: *A proč myslíte, že to celé vyšetřovala Policie ČR?*

R: *Protože mně chce bývalá manželka dostat z bytu a takhle se jí to vlastně podařilo.*

T: *Tedy jestli tomu dobře rozumím, vy jste se vlastně ničeho nedopustil?*

R: *No, jak bych to řekl, po delším uvažování a po soudu, který mám již za sebou, jsem si uvědomil, že asi jo, ale nemyslím si, že by to bylo tak závažné, jak si někdo myslí a na vazbu jsem se stejně dostal jenom proto, že jsem vykopnul ty dveře.*

T: *O kterých dveřích mluvíte?*

R: *No ona, když to oznámila to znásilnění a já jsem byl vykázáný z toho našeho bytu, kde mám stále trvalé bydliště, tak jsem se opil a v noci jsem jí to tam šel vysvětlit. Věděl jsem, že je doma a jelikož mi neotvírala, tak jsem kopl do dveří. Jsou to moje dveře a tak si je můžu vykopávat tak jak chci a když jsem to udělal, tak přijela hlídka Policie a ty mně tam chytli. Přece nebudu utíkat těm mladým klukům. Tak mně odvezli a znovu mi říkali, že tam nemám chodit jo a taky mně dali na záchytku. Tam jsem taky ještě nebyl. Po dvou dnech když jsem se pořádně vyspal na chalupě, mi to tak nějak všechno došlo a chtěl jsem si s bývalou manželkou popovídat. Tak jsem jel do Českých Budějovic, zde jsem ještě zašel na panáka na kuráž a v noci jsem šel zase za manželkou. V bytě se svítilo, to jsem viděl z venku a tak jsem šel ke dveřím a zazvonil jsem. Ona mi zase neotevřela a tak jsem zase vykopnul dveře. Nevím, kdo ty policisty zavolal, ale byly tam za chvíli. Zase jsem byl na záchytce, ale pak už mně nepustily, odvezli mně k soudu a já jsem skončil ve vazbě.*

3.7 Přehled trestné činnosti seniorů v podobě sekundární analýzy dat.

Pro dokreslení veškeré trestné činnosti seniorů byl sestaven tento přehled pachatelů seniorů od roku 2005 do roku 2009 a v tomto přehledu byli dle druhu trestné činnosti rozděleni pachatelé – senioři k trestné činnosti, které se dopustili.

Uvedená data představují trestnou činnost násilnou rozdělenou na vraždy a násilnou trestnou činnost, následují mravnostní trestné činy a majetková trestná činnost a ostatní kriminální činy - jako například výbuchy, požáry, nedovolené ozbrojování a zbývající kriminalita, kam řadíme dopravní nehody, týrání zvířat apod.

Graf č. 1 - Specifikovaná trestná činnost seniorů ve sledovaných letech

Druh trestné činnosti	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
Vraždy	7	12	13	15	6
Násilná tr. činnost	446	356	350	305	312
Mravnostní tr. činy	38	32	28	29	61
Krádeže vloupáním	31	34	31	39	37
Krádeže prosté	130	169	182	161	183
Majetkové tr. činy	263	308	318	318	348
Ostatní krim. činy	231	259	198	209	205
Zbývající kriminalita	474	600	1008	1066	1281

Graf č. 2 - Podíl trestné činnosti seniorů na celkovém počtu zjištěných pachatelů trestných činů v rámci celé ČR

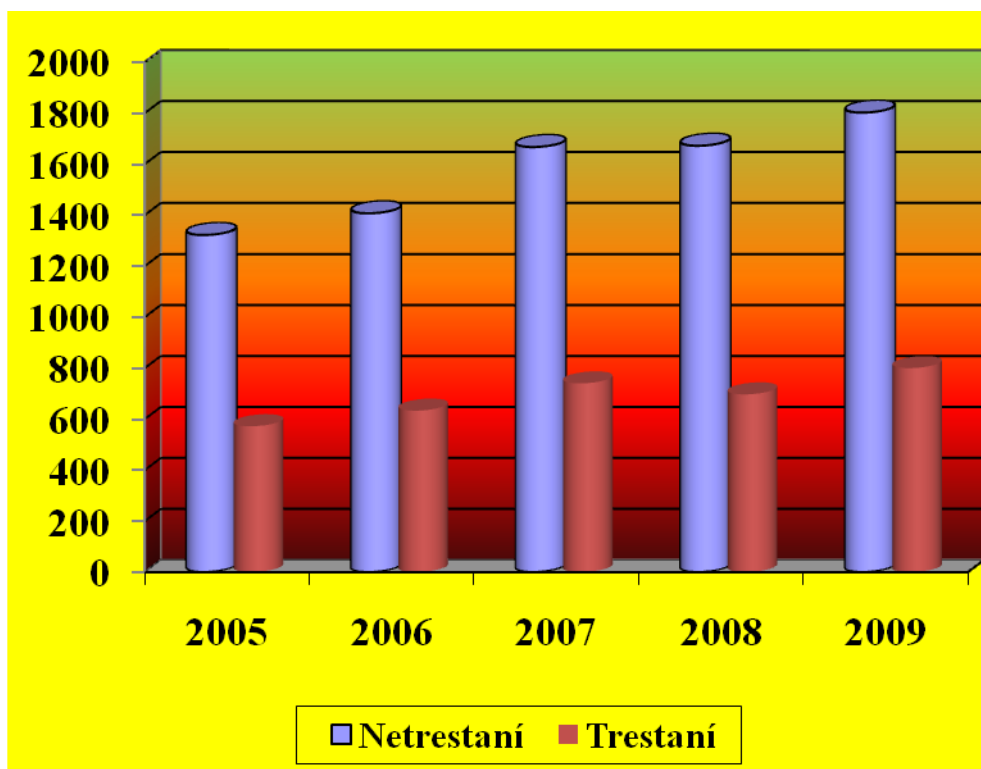
	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
Celkový počet objasněných trestných činů v ČR a to včetně cizinců	121511	122753	127718	122053	123235
Z toho senioři jako pachatelé trestných činů včetně cizinců seniorů	1894	2040	2407	2369	2602
Procentní zastoupení pachatelů-seniorů v celkovém počtu pachatelů trestné činnosti	1,55%	1,66%	1,88%	1,94%	2,11%

25

²⁴ POLICIE ČR.: *Statistiky Policejního prezidia Policie ČR*, Praha, 2010

²⁵ POLICIE ČR.: *Statistiky Policejního prezidia Policie ČR*, Praha, 2010

Graf č. 3 - Rozdíl mezi netrestaným a trestaným seniorem v podílu na trestné činnosti.

26

²⁶ POLICIE ČR.: *Statistiky Policejního prezidia Policie ČR*, Praha, 2010

4 Shrnutí výsledků rozhovorů a získaných dat

Na základě doložených statistických údajů bylo zjištěno, že v roce 1995 se senioři dopustily 1894 trestných činů, což z celkového počtu zjištěných pachatelů trestných činů představuje 1,55%, kdy v roce 2009 se senioři dopustily 2602 trestných činů, což z celkového počtu zjištěných pachatelů trestných činů představuje 2,11%. Tedy lze objektivně uvést, že za posledních 5 let se podíl trestné činnosti seniorů na celkové trestné činnosti nepatrně zvýšil, byť tento podíl na celkové trestné činnosti s přihlédnutím k tomu, že je podle výsledků sčítání lidí, domů a bytů, které se konalo v roce 2001 na území České republiky 13,8% osob starších 65 let a dle předběžných odhadů během 10 až 15 let se jejich podíl, podle odhadů zvýší až na pětinu populace, stále zanedbatelný, ale ne neopomenutelný. Rozepsat jednotlivé respondenty co si zjistil. – narativní rozhovory.

Dále byl porovnán rozdíl mezi pachatelem seniorem recidivistou a prvopachatelem a dle zjištěných statistických údajů se větší měrou podílejí na páčání trestné činnosti osoby - senioři, kteří nikdy předtím nebyly trestáni a to více jak o 100%. Rozdělíme-li trestnou činnost na násilnou a majetkovou, lze z přiložené tabulky zjistit, že senioři se téměř stejnou měrou podílejí na páčání majetkové trestné činnosti, jako na násilné trestné činnosti.

5 Diskuze

Cílem práce bylo zjistit, zvolenou metodou dotazování, technikou-narativního rozhovoru, vedený s vybranými pachateli trestné činnosti, kteří jsou v seniorském věku - nad 65 let věku, co uvedené jedince vedlo ke spáchání trestného činu, zda vůbec jsou schopni si tuto skutečnost uvědomit a posoudit dopad uvedeného jednání na společnost.

V praxi má popis osobnosti pachatele charakteristiky sociodemografické, jako jsou věk, pohlaví, trestně-právní údaje o pachateli a jeho činu, včetně předpokládané motivace, informace o společenském a sociálním začlenění pachatele, osobní a rodinnou anamnézou, včetně kriminální a v některých případech výsledky znaleckých posudků.²⁷

U uvedených narativních rozhovorů se pokusil autor této práce okrajově uvést celkový popis pachatele, pro dokreslení jeho osobnosti a následně popsat protiprávní jednání, kterého se dopustil. Po tomto teprve přistupuje autor k narativním rozhovorům s jednotlivci.

Pro účely této práce byly stanoveny dvě hypotézy a to:

První hypotéza, že senioři jako pachatelé trestné činnosti, jsou osoby s kriminální minulostí.

Druhá hypotéza, že senioři jako pachatelé trestné činnosti s kriminální minulostí častěji páchají násilnou trestnou činností, nežli majetkovou, či jinou trestnou činností.

Z narativního rozhovoru u prvního respondenta vyplynulo, že tento si opatřil nezákonným způsobem zbraň, kterou si opatřil na základě předchozího incidentu – jeho fyzického napadení. Posléze se mu nabídl neznámý muž zbraň, o které ani

²⁷ NOVOTNÝ, O – ZAPLETAL, J. et al. *Kriminologie*. 2. Vyd. Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2004. 451 s. ISBN 80-7357-026-2

netušil, že se jedná o funkční zbraň podléhající registraci ve smyslu platných právních norem, posléze tuto zbraň našla jeho manželka a tuto odevzdala na Policii ČR a až po provedeném vyhodnocení funkčnosti zbraně bylo zjištěno, že se jedná o funkční zbraň a respondent si uvědomil, čeho všeho se mohl dopustit v případě užití uvedené zbraně byť v rámci sebeobranu, neboli ve smyslu platných právních norem v krajní nouzi, nebo při nutné obraně. Zde se ukazuje jako klíčová nižší informovanost seniora, která může být způsobena např. nižší schopností pracovat s moderními komunikačními prostředky a klíčové informace získat. Toto potvrzuje i Kalvach, který tvrdí, že velmi významný, dosud málo analyzovaný a v podstatě nedoceňovaný je přínos sdělovacích prostředků a to především rozhlasu, televize a v neposlední řadě i internetu pro seniory a to jak z pohledu informovanosti, tak z pohledu vzdělávání a v neposlední řadě i náplně volného času²⁸. Toto tvrzení autorův narativní rozhovor s respondentem potvrdil.

Dále dle Kalvacha, senior vnímá stáří, jakožto postupné oslabování jednotlivých funkcí, které lze do značné míry kompenzovat a proto se velice často ve svém každodenním životě pokouší vyrovnat, své senzorické nebo motorické nedostatky²⁹, kdy toto tvrzení autor potvrdil ve svém narativním rozhovoru s prvním respondentem, který po fyzickém napadení, si pořídil, byť nelegálně střelnou zbraň, tedy konal tak, aby kompenzoval svojí fyzickou nedostatečnost.

Z narativního rozhovoru u druhého respondenta vyplynulo, že tento soukromý podnikatel, se dostal do druhotné platební neschopnosti, díky nabídce jiné firmy, se mu začalo dařit lépe, když však majitel již zmíněné druhé firmy učinil vysoký odběr zboží a nezaplatil, byl uvedený respondent v další, možná ještě větší platební neschopnosti a s přihlédnutím k dlouho trvajícím soudním sporům se rozhodl svůj problém řešit po svém. I přes šetření orgány Policie ČR a následné rozhodnutí soudu byl tento respondent přesvědčen o svých právech řešit vše po svém, svého jednání nelitoval a hodlal ve svém protiprávním jednání pokračovat. Zde se ukazuje jako klíčová dle Vágnerové, stále sílící fixace senioru, která ve stáří

²⁸ KALVACH, Z., et al. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada, 2004. s. 864. ISBN 80-247-0548-6.

²⁹ KALVACH, Z., et al. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada, 2004. s. 864. ISBN 80-247-0548-6.

znesnadňuje dříve vytvořených stereotypů, kognitivních schémat a postojů³⁰, což autorům narativní rozhovor s druhým respondentem potvrdil, jelikož tento se upnul – fixoval se na svůj problém, pojal jej po svém a respondent odmítá upustit od svých stereotypů a postojů.

Z narativního rozhovoru u třetího respondenta vyplynulo, že ta paní odcizila v domově pro seniory své kamarádce kabelku s finanční hotovostí, kterou potřebovala pro vyplacení svého syna, svého jednání litovala, poté co vše projednala na Policii ČR, uhradila odcizenou částku a dle provedeného narativního rozhovoru lze i usuzovat, že se uvedeného jednání již nikdy nedopustí. Zde se ukazuje jako problémová záležitost vztah dětí se jmenovanou. Kasalová uvádí, že vůči svým příbuzným se část rodin chová antisociálně – zneužívá sociální dávky i služby, stejně jako byty, důchody či jiný majetek svých příbuzných. Pozitivní podpůrné emoční kontakty s klienty takové rodiny prakticky neudržují a zjištěně přicházejí převážně pro jejich důchody³¹. Autor bakalářské práce se s tímto názorem shoduje, neboť respondentka autorovi uvedla, že takto zjištěně její rodina přistupuje. Aby získali finanční prospěch, uvádějí, že nemají na benzín a podobně, jen proto, aby respondentka se cítila zodpovědná a přispívala.

Z narativního rozhovoru u čtvrtého respondenta vyplynulo, že tento muž s trestní minulostí, v domě, kde bydlí, fyzicky napadl svého souseda, kdy tomuto způsobil těžké zranění, svého jednání nelitoval, nehodlal se za toto jednání nikomu omlouvat a z narativního rozhovoru bylo zřejmé, že je schopen se tohoto jednání dopustit i opětovně. Zde se ukazuje jako klíčová trestní minulost respondenta, kdy dle Čírtkové, osoba jenž se celý život zabývala trestnou činností, nikdy nepracovala a delší časové úseky svého života strávila ve výkonu trestu odnětí svobody, již není

³⁰ VAGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie II*, Praha, 2007. Karolinum. ISBN 978-80-246-1318-5

³¹ KASALOVÁ, H., SCHIMMERLINGOVÁ, V. *Problémy starých občanů se sníženou soběstačností*. Bratislava: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 1991. s. 77. ISBN 80-7138-046-6.

schopna běžného způsobu života, s příchodem stáří a jeho průvodními jevy, není schopna se s tímto stavem vyrovnat a v souvislosti s podněty, které dostává z prostředí a neschopností akceptovat průvodní jevy stáří se přikloní k nejsnazšímu řešení, což v některých případech bývá nadměrné užívání alkoholických či jiných návykových látek, které sebou přináší následný nedostatek finančních prostředků na běžný způsob života, ztrátu možnosti bydlení a v neposlední řadě i páčání trestné činnosti³². I s tímto názorem se autor práce musí ztotožnit, neboť nadměrné požívání alkoholických nápojů bylo příčinou jednání u šestého respondenta, který se dopustil znásilnění své bývalé manželky a následně ještě ve dvou případech vykopnul vstupní dveře do bytu, kde bydlela jeho bývalá manželka. Následně byl pro své jednání ve vazbě a i přes soudní jednání a odsuzující rozsudek jmenovanému nebylo tak úplně jasná závažnost jeho jednání a nebezpečnost pro společnost, kdy u tohoto jako další motiv jeho činnosti byla stránka uspokojování sexuálních potřeb.

Z narativního rozhovoru u pátého respondenta vyplynulo, že tento muž i se svojí dcerou byl obětí trestného činu spáchaného vnukem, když se dostal před soud a zde viděl svého vnuka, změnil svojí původní výpověď, která popisovala protiprávní jednání vnuka natolik, že byl následně obviněn z trestného činu. Svého jednání s přihlédnutím k psychiatrickému posudku není schopen ani litovat, neboť si neuvědomuje nebezpečnost svého jednání pro společnost. Zde se jeví jako klíčová vazba mezi agresorem a obětí, kdy dle Kalvacha, je bezbrannost důvodem, proč se někteří senioři, stejně jako mladší invalidní osoby stávají oběťmi „vývoje agresora“ v počátečních fázích³³. S tímto názorem, autor této práce souhlasí, stejně tak jako s tvrzením Venglářové, která tvrdí, že násilné chování může být projevem rozvíjející se duševní poruchy nebo pouze vyústěním osobnostních zvláštností.³⁴

Porovnáme-li jednotlivé respondenty mezi sebou, lze s určitostí sdělit, že každého respondenta vedla k spáchání trestného činu jiná pohnutka, ať už majetkový

³² ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 3. vyd. Praha: Portál, 2000. 254 s. ISBN 80-7178-475-3.

³³ KALVACH, Z., et al. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada, 2004. s. 864. ISBN 80-247-0548-6.

³⁴ VENGLÁŘOVÁ, M. *Senioři*, Časopis Policista 2007, č. 6 ISSN 1211-7943

prospěch, či ochrana svého vnuka, nebo nadměrné užívání alkoholických nápojů, v kontextu a pomstou, či uspokojení svých sexuálních potřeb, která může být i zjevně zanedbatelná, ale pro některé jedince je podstatnou složkou jejich identity. Z tohoto lze usuzovat, že i senioři mají své potřeby a pohnutky a i přes zdánlivě vysoký věk, jsou schopni se protiprávního jednání dopustit. Někteří respondenti si uvědomovali své pochybení, někteří na druhou stranu svojí chybu nepřipustili a jiní zase raději poukazovali na jiné problémy společnosti, než aby se zabývali těmi svými.

Dle Kalvacha kriminální aktivita s věkem klesá a to výrazněji u mužů než u žen, Kdy kriminalita žen je podstatně nižší, ale udržuje se do vyššího věku, což je dáno i její povahou, odlišnou od kriminality mužské³⁵. I s tímto názorem lze ve své podstatě souhlasit, i když autor této práce tuto stránku ve své bakalářské práci neposuzoval, nicméně tuto lze dovést ze statistických údajů poskytovaných Ministerstvem vnitra ČR.

Pro účely této bakalářské práce byla provedena i následná analýza sekundárních dat, kde je vyhodnocen podíl seniorů na jednotlivé trestné činnosti z hlediska rozdělení trestných činů do jednotlivých skupin, kdy z grafu č. 1 je zřejmé, že oproti roku 2005, kde došlo 7 vraždám, kde byl pachatele senior, v roce 2009 došlo k 6 vraždám, což by znamenalo pokles trestné činnosti v oblasti násilné trestné činnosti, nicméně do násilné trestné činnosti spadá i další trestná činnost, jako trestné činy – zločiny loupež, znásilnění, apod., kde v roce 2005 se uvedených jednání dopustilo 446 seniorů a v roce 2009 již pouze 312 seniorů, tedy lze usuzovat, že došlo k celkovému poklesu násilné trestné činnosti u seniorů jako takové, oproti tomu vezmeme-li v úvahu majetkovou trestnou činnost v celku, kde se projevují, jak trestné činy krádeže vloupáním, tak i krádeže prosté, lze uvést, že v roce 2005 se uvedeného jednání dopustilo celkem 424 seniorů a v roce 2009 se stejné trestné činnosti dopustilo celkem 568 seniorů, což lze zhodnotit jako nárůst trestné činnosti seniorů.

³⁵ KALVACH, Z., et al. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada, 2004. s. 864. ISBN 80-247-0548-6.

Dále v grafu č. 2 byla provedena analýza dat posuzující celkový podíl seniorů na trestné činnosti, kdy v roce 2005 bylo v České republice objasněno celkem 121.511 trestných činů a to včetně trestné činnosti cizinců, kdy z tohoto celkového počtu trestných činů se na uvedené trestné činnosti podílelo celkem 1894 seniorů a to včetně cizinců seniorů, což představuje 1,55% zastoupení seniorů v celkovém nápadu trestné činnosti, oproti tomu v roce 2009 bylo v České republice objasněno celkem 123.235 trestných činů a to včetně trestné činnosti cizinců, kdy z tohoto celkového počtu trestných činů se na uvedené trestné činnosti podílelo celkem 2602 seniorů a to včetně cizinců seniorů, což představuje 2,11% zastoupení seniorů v celkovém nápadu trestné činnosti, kdy porovnáním těchto údajů lze dovést, že trestná činnost seniorů stoupá. Vezmeme-li v úvahu, že například dle Novotného činil objem trestné činnosti seniorů v roce 1992 necelé 1% celé populace v ČR³⁶, můžeme tedy s určitostí sdělit, že trestná činnost seniorů za posledních 17 let stoupla více než o jedno procento. Autor této práce konstatuje, že dvouprocentní podíl seniorů na celkové trestné činnosti je v celku zanedbatelný podíl a souhlasí s tvrzením Kalvacha, že kriminální aktivita s věkem klesá³⁷.

V neposlední řadě je zde posouzen rozdíl mezi prvotrestaným seniorem a seniorem recidivistou, kdy autor práce zjistil, že v roce 2005 se podílely na trestné činnosti senioři jako pachatelé trestných činů v 1322 případech netrestaných seniorů, což představuje 69,8% a to v poměru k 572 případům seniorů, kteří již v minulosti byly trestáni, což představuje 30,2% zastoupení, kdy v roce 2009 se podílely na trestné činnosti senioři jako pachatelé trestných činů v 1802 případech netrestaných seniorů, což představuje 69,2% a to v poměru k 800 případům seniorů, kteří již v minulosti byly trestáni, což představuje 30,8% zastoupení, tedy tímto se lze vyjádřit k první hypotéze, že senioři jako pachatelé trestné činnosti, jsou osoby s kriminální minulostí, bylo zjištěno, že tato hypotéza se potvrdila pouze z části, neboť senior jako pachatel má své zastoupení v trestné činnosti seniorů, avšak

³⁶ NOVOTNÝ, O – ZAPLETAL, J. et al. *Kriminologie*. 2. Vyd. Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2004.

³⁷ KALVACH, Z., et al. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada, 2004. s. 864. ISBN 80-247-0548-6.

původní domněnka dominantního zastoupení, se nepotvrdila, neboť dominantní zastoupení měl a má senior jakožto prvopachatel.

K druhé hypotéze, že senioři jako pachatelé trestné činnosti s kriminální minulostí častěji páchají násilnou trestnou činností, než majetkovou, či jinou trestnou činností se nepotvrdila, neboť tento vzájemný podíl je téměř stejný, spíše je zřejmé, že převládá zbývající trestná činnost, kdy podle Čírtkové, se v seniorském věku, z pohledu policejního psychologa, setkáváme s překvapivě velkou rozmanitostí typů a chování. Staré dámy i staří pánové jsou po psychické stránce velmi rozmanití, navzájem se velmi liší, nedají se vtěsnat do několika málo psychologických znaků.³⁸

Policie, jakožto represivní složka, věnuje velkou míru své pozornosti osobě pachatele, musí jeho protizákonnou, z hlediska nové úpravy trestního zákoníku škodlivou, činnost prošetřit, zadokumentovat a předat s návrhem na potrestání justičním orgánům, k pravomocnému rozhodnutí. Nebývá pravidlem, že pachatel je zároveň i obětí trestného činu, avšak i z narativního rozhovoru s jedním z respondentů je i toto možné.

Dle stanovených hypotéz lze uvést, že cíl práce byl splněn.

³⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Senioři v kontaktu s Policií*, Časopis Policista 1999, č. 9 ISSN 1211–7943

6 Závěr

V této práci bylo cílem zjistit, co uvedené jedince vedlo ke spáchání trestného činu, zda vůbec jsou schopni si tuto skutečnost uvědomit a posoudit dopad uvedeného jednání na společnost. Technikou narativního rozhovoru bylo zjištěno, jakým životem vybraní jedinci žily a co je vlastně přimělo trestné činnosti se dopustit, nicméně každého respondenta vedla ke spáchání trestného činu jiná pohnutka, která může být i zjevně zanedbatelná, ale pro některé jedince je podstatnou složkou jejich identity. Někteří respondenti si uvědomovali své pochybení, někteří na druhou stranu svojí chybu nepřipustili a jiní zase raději poukazovali na jiné problémy společnosti, než aby se zabývali těmi svými.

Další část této práce byla věnována analýze dat, kdy při této analýze bylo dospěno k zajímavým zjištěním.

Podle demografických prognóz, starších lidí – seniorů, nezadržitelně přibývá a společnost jako celek stárne. Díky životnímu stylu, kvalitnější zdravotní péči a sociálnímu zabezpečení se lidé dožívají vyššího věku, zároveň žijí aktivněji, jsou vzdělanější a relativně dobře zabezpečeni. Současná společnost s nárůstem starších lidí, bude do budoucna muset počítat, stejně tak, jako Policie ČR. Problém senior jako pachatel trestného činu se stává dle provedených analýz problémem, který neustále narůstá a nelze předpokládat, že podíl pachatelů seniorů na celkové trestné činnosti zůstane v tendencích kolem 2,11%, spíše lze předpokládat, že poroste.

7 Klíčová slova

Trestná činnost seniorů

Pachatel

Senior

8 Použitá literatura:

- 1) BLÁHOVÁ, Vendula. Schütze: *Místo narativního interview v metodologii sociálních věd* [online]. *E-polis.cz*, 26. duben 2010. [cit. 2011-05-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-polis.cz/recenze-knih/484-schutze-misto-narativniho-interview-v-metodologii-socialnich-ved.html>>. ISSN 1801-1438.
- 2) BOLDIŠ, Petr. *Bibliografické citace dokumentu podle CSN ISO 690 a CSN ISO 690-2: Část 1 – Citace: metodika a obecná pravidla*. Verze 3. 3. c 1999–2004, poslední aktualizace 11. 11. 2004. URL: <<http://www.boldis.cz/citace/citace1.ps>>. <<http://www.boldis.cz/citace/citace1.pdf>>.
- 3) BOLDIŠ, Petr. *Bibliografické citace dokumentu podle CSN ISO 690 a CSN ISO 690-2: Část 2 – Modely a příklady citací u jednotlivých typu dokumentu*. Verze 3.0 (2004). c 1999–2004, poslední aktualizace 11. 11.2004. URL: <<http://www.boldis.cz/citace/citace2.ps>>. <<http://www.boldis.cz/citace/citace2.pdf>>.
- 4) BOUŘA, V. *Vybrané kapitoly z kriminologie*. 1. vyd. Ostrava: Pedagogická fakulta, 2003. 108 s. ISBN 80-7042-259-9.
- 5) ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 3. vyd. Praha: Portál, 2000. 254 s. ISBN 80-7178-475-3.
- 6) ČÍRTKOVÁ, L. *Senioři v kontaktu s Policií*, Časopis Policista 1999, č. 9 ISSN 1211-7943
- 7) ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada, 2007
- 8) GJURIČOVÁ, Š., KOCOuroVÁ, J., KOUTEK, J., *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000. s.104. ISBN 80-7021-416-3
- 9) JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 26. vydání. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-731-7.

- 10) JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 1216 s. ISBN 978-80-87212-22-6.,
- 11) KALVACH, Z. et al. *Úvod do gerontologie a geriatrie I. Díl: Gerontologie obecná a aplikovaná*. 1. Vyd. Praha: Karolinum, 1997. 193 s. ISBN 80-7184-366-0
- 12) KALVACH, Z., et al. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada, 2004. s. 864. ISBN 80-247-0548-6.
- 13) KASALOVÁ, H., SCHIMMERLINGOVÁ, V. *Problémy starých občanů se sníženou soběstačností*. Bratislava: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 1991. s. 77. ISBN 80-7138-046-6.
- 14) *Narativní rozhovor* [online]. 2000 [cit. 2011-05-07]. Narativni-biograficke-interview. Dostupné z WWW: <www.caat.cz/vyzkumy-a-analyzy/metodologie/76>.
- 15) NOVOTNÝ, O – ZAPLETAL, J. et al. *Kriminologie*. 2. Vyd. Praha: ASPI Publisching, s.r.o., 2004. 451 s. ISBN 80-7357-026-2
- 16) POLICIE ČR.: *Statistiky Policejního prezidia Policie ČR*, Praha, 2010.
- 17) PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci*. Praha: Triton, 2005. s. 226. ISBN 80-7254-593-0
- 18) PRIMUSOVÁ, H. *Zločin jako nemoc*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2001. 100 s. ISBN 80-247-0067-0
- 19) STUART – HAMILTON, I. *Psychologie stárnutí*. 1. Vyd. Praha: Portál, 1999. 320 s. ISBN 80-7178-274-2
- 20) TRIVIS, *Zákon o přestupcích č. 200/1990 Sb. v plném znění včetně doplňků*, Praha, dílna ALFÍK. 2010. ISBN 978-80-86795-84-3
- 21) VAGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie II*, Praha, 2007. Karolinum. ISBN 978-80-246-1318-5
- 22) VANGELI, *Zákon o Policii České republiky č. 278/2008 Sb.*, Praha, C.H. Beck. 2009. 10695. ISBN 978-80-7400-142-0

23) VENGLÁŘOVÁ, M. *Senioři*, Časopis Policista 2007, č. 6 ISSN 1211–7943

24) VIDOVIČOVÁ, L. - RABUŠIC, L.: *Senioři a sociální opatření v oblasti stárnutí v pohledu české veřejnosti*. Praha, 2003, VÚPSV.